

Ladonja

VJERSKI INFORMATIVNO-KULTURNI LIST | BR. 6/424 | GODINA XL | CIJENA 10 KN

LIPANJ 2021.

**„Ti si Petar – Stijena i na toj stijeni
sagradit ću Crkvu svoju.“ (Mt 16,18)**

Poštovani čitatelji Ladonje,

ovaj broj Ladonje koji izlazi krajem lipnja, kako i priliči našem listu, nastoji pratiti događaje koji se posebno u duhovnom, pastoralnom planu događaju u našoj biskupiji i u našim župnim zajednicama. Ono što nas posebno raduje jest činjenica da smo ipak svjedočili lijepim i dostojanstvenim svečanostima Prvih sv. Pričesti i Sv. Potvrdi u našim župama unatoč poteškoćama vezanim uz pandemiju koja još uvijek traje. Na tome posebno moramo biti zahvalni i djeci i roditeljima, kao i svim vjernicima naših zajednica koji su svojom odgovornošću i ozbiljnošću doprinijeli da generaciji ovogodišnjih prvopričesnika i krizmanika upriličimo dostojna i lijepa slavlja primanja sakramenata koja će ih, nadamo se, pratiti cijeli njihov život. Ujedno nas raduje i nada da se polako vraćamo u redoviti ritam života i događanja, kako u društvenom tako i vjerskome životu svakoga od nas.

viti ritam života i događanja, kako u društvenom tako i vjerskome životu svakoga od nas.

Poštovani čitatelji, upravo smo ovih dana dobili priznanje koje Ladonji dodjeljuje Hrvatsko društvo katoličkih novinara za četrdeset godina izlazenja. Naime, za Božić 1981. Ladonja počinje izlaziti kao samostalni, vjerski informativno-kulturni list. Mi smo svjesni da to priznanje najprije ide blagopokojnom mons. Antonu Heku koji je pokrenuo izlazenje Ladonje. Također znamo da je to priznanje upućeno i svim urednicima i suradnicima koji su uređivali Ladonju i s njome surađivali kroz svih tih četrdeset godina. U tom priznanju prepoznajemo i važnu i nezanemarivu ulogu osnivača tj. Porečke i Pulske biskupije, kao i izdavača - poduzeća „Josip Turčinović“. Mi se nadamo da je Ladonja i danas onakva kakvom ju je zamislio mons. Antun Hek te da je i danas na njezinim stranicama prepoznatljiva njezina prava svrha. Vjerujem da s ponosom možemo reći i to, u ime svih urednika i suradnika Ladonje, da svi oni kroz niz od četrdeset godina njezina postojanja nisu ulagali svoj trud i svoje sposobnosti u izdavanje Ladonje zato da bi im netko davao priznanje, već upravo radi toga da riječju i slikom služe vjerskom životu ove naše sredine, naše hrvatske Istre odnosno naše Porečke i Pulske biskupije. Upravo zahvaljujući suradnji i razumijevanju mnogih, Ladonja je prenosila i vjerske i kulturne događaje čuvajući vrijednosti, posebno ovoga kraja, od zaborava i nemara. Možemo također s ponosom reći da Ladonja nikada nije bila u službi nijednog lobija niti bilo kakve interesne skupine. Ona je služila Bogu, Crkvi i ljudima koji često puta samozatajno i nenametljivo žive svoju vjeru i služe svome narodu i općem dobru.

Ovih dana slavimo blagdan sv. Petra i Pavla te Ladonja želi dati svoj

doprinos slavlju apostolskih prvaka koje je možda u zadnje vrijeme donekle i zanemareno. Možda se i na našu obljetnicu, na kojoj zahvaljujemo u ovoj Ladonji, mogu odnositi riječi sv. Pavla koje upućuje Timoteju, a čitamo ih na blagdan Petrove: „Dobar sam boj bio, trku završio, vjeru sačuvao.“ (2 Tim 4,7) Vjerujemo da je i Ladonja „bojevala dobar boj“ i u teškim i u zahtjevnim vremenima, i u vremenu rata i u vremenu pandemije i uvijek je nastojala biti glas vjere, nade i utjehe. Vjerujemo također da ona nije završila svoju „trku“ jer je upravo danas ovom svijetu i vremenu itekako potrebno svjedočiti i čuvati vjeru. Sv. Pavao svjedoči da je uz njega stajao Gospodin i krijepio ga kako bi se po njemu razglasila poruka te kako bi je čuli svi narodi i mi se tome nadamo. Nadamo se da će se i dalje na stranicama Ladonje razglasivati ta poruka. To je poruka Radosne vijesti, Isusova života i djelovanja. To je poruka mnogih koji će možda jedino na stanicama Ladonje naći svoje mjesto jer za druge medije nisu važni niti zanimljivi. Konačno, nadamo se da će Ladonja i dalje biti mjesto gdje upravo mi vjernici i kršćani možemo reći ono što smatramo ispravnim i važnim. Gdje i mi možemo izreći svoj stav nadahnut vjerom o svemu s čim se i u današnje vrijeme susrećemo te o stvarnosti u kojoj živimo.

Poštovani čitatelji, na kraju, ovo priznanje je upućeno i svima Vama koji čitate i listate Ladonju. Vi dajete smisao svemu što mi danas nastojimo činiti. Hvala Vam u ime uredništva i svih stalnih i povremenih suradnika na Vašem razumijevanju i na Vašem strpljenju. Mi Vas i ovom prigodom pozivamo na još bolju suradnju kako bi Ladonja bila bolja i zanimljivija te kako bi i dalje služila svojoj svrsi.

Neka Vam svima budu blagoslovljeni i ugodni ovi ljetni dani.

IMPRESUM

Pokrenuo Antun Hek, od lipnja do listopada 1972. listić – prilog obiteljskog časopisa Kana, samostalno izlazi od Božića 1981.

Osnivač:

Biskupski ordinarijat Porečke i Pulske biskupije

Glavni urednik: Vilim Grbac

Uredništvo: Blaž Bošnjaković, Danijela Fattorich, David Gortan, Vilim Grbac, Tomislav Milohanić, Željko Mrak, s. Terezija Pavić, Nela Peteh

Adresa uredništva:

Dobrilina 6, 52000 Pazin, tel: 052/624-342

ladonja@biskupija-porecko-pulska.hr

List izlazi 12 puta godišnje

Godišnja pretplata 120,00 kuna

Grafičko oblikovanje i priprema: David Ivčić

Tisak/Nakladnik

JOSIP TURČINOVIĆ d.o.o.

Dobrilina 6, PAZIN

Broj i naziv žiro računa:

ISTARSKA KREDITNA BANKA UMAG d. o. o.

IBAN: HR7023800061147003243

Uplate iz inozemstva izvršiti na:

JOSIP TURČINOVIĆ d.o.o.

Dobrilina 6, PAZIN

IBAN: HR7023800061147003243

BIC/SWIFT: ISKBHR2X

UDK ISSN

282 : 379.8

ISSN 1330-5018

Naslovnica: Crkva sv. Petra na Tondolunu

Prvi među jednakima

Pitanje primata apostola Petra tijekom povijesti postalo je prvenstveno političko pitanje jer se kroz lik apostola Petra i njegov apostolski i duhovni autoritet profilirao, nekad više, a nekad manje – politički prestiž Rima kao središta kršćanstva. I to je činjenica.

S druge strane, biblijski tekstovi, na kojima temeljimo svoju vjeru, nude nam neiscrpno bogatstvo u promišljanju lika i djela apostola Petra jer on je – kao Kristov učenik i svjedok – kao i svaki vjernik – odsjaj darovane mu milosti. A milost, koja je preobrazila Petrov život, po njegovu svjedočanstvu preobražava živote vjernika i danas.

Grešan čovjek

U promišljanju lika i djela apostola Petra treba krenuti od trenutka njegova obraćenja. Prema Lukinu evanđelju (Luka 5), Petar spoznaje Isusovo božanstvo nakon čudesna ulova ribe. Pred prepunim mrežama osvješćuje Božju snagu, ali i snagu vjere koja se predala Isusovoj riječi („na tvoju riječ bacit ću mreže“, Luka 5,5). I jedino što vidi jesu vlastiti grijesi: „Odlazi od mene, Gospodine, grešan sam čovjek.“ (Luka 5,8) Petar je zapravo jako dobro počeo, njegova ispovijest vjere počinje ispoviješću vlastitih grijeha, sviješću o vlastitoj nedostojnosti pred Bogom. Tu se otvara prostor u kojem Božja milost zamjenjuje ljudske ambicije te započinje put predanja i prepuštanja Božjoj volji. No, Petrov put nije bio gladak i pravocrtan, već pun nerazumijevanja i zbunjenosti pred Isusovim učenjem. Petar je jednostavno htio „uspjeh“. Htio je biti uspješan učenik uspješnoga Mesije: bile su potrebne godine i puno strpljenja da Petar dođe do spoznaje o naravi Isusova učiteljstva i poslanja te o težini svojega poziva. Zato će Evanđelja pokazati kako Isus blago odgaja Petra i polako ga uvodi u poslanje sluga, pastira i oca svoje zajednice. Njegovo je poslanje utemeljeno u

ljubavi prema Bogu i čovjeku, prožeto darovanom mu vjerom, usmjereno na jedinstvo, a zapečaćeno iskustvom susreta s Uskrslim Kristom.

Ljubiti više od ostalih

U posljednjem poglavlju Ivanova evanđelja (Ivan 21,15-17) pred čitateljem se odvija razgovor, u kojem Isus triput ponavlja naizgled isto pitanje apostolu Petru: „Ljubiš li me više od ostalih?“ Petar svaki put potvrdno odgovara, rastužen Isusovim propitivanjem. U grčkom izvorniku primjećujemo zanimljivu igru riječi: Isus dvaput postavlja pitanje „ljubiš li me“ (grčki *agapas me?*), a Petar odgovara „volim te“ (*filose*). Tek treći put Isus pita „voliš li me“ (grčki *fileis me?*), a Petar odgovara „volim te“ (*filose*). Razlika između glagola „ljubiti“ (*agapao*) i „voljeti“ (*fileo*) razlika je između kršćanske požrtvovne ljubavi i prijateljske ljubavi. Isus poziva Petra na višu ljubav, požrtvovnu ljubav, a Petar odgovara onako kako može – ljubavlju nesavršenog čovjeka. No, Isus prihvaća i tu ljubav i pokazuje mu kako je usavršiti – poziva ga da bude pastir njegovim ovčama, da služi braći vjernicima. U služenju Petar će rasti i usavršavati svoju ljubav prema Bogu i čovjeku.

Srce otvoreno vjeri i Božjoj objavi

Petru je Isus posvetio i jedno blaženstvo: „Blago tebi, Šimune, Jonin sine, jer ti to ne objavi tijelo i krv, već Otac moj koji je na nebesima.“ (Matej 16,17-19) Petrovo blaženstvo odnosi se na njegovu vjeru: pred svim učenicima ispovjedio je Kristovo božanstvo, a Isus mu je ovim blaženstvom pojasnio da njegova vjera nije zasluga ni rezultat uspješna nasljeđivanja, već Božji dar koji je Petar znao prihvatiti. Isus čita Petrovo srce i zna da je to srce otvoreno Bogu. Taj biser vjere treba čuvati i utvrditi, a Isus kao dobar učitelj pokazuje Petrov biser ostalim učenicima, i sve upućuje na Petra. U istom tekstu Isus Petra naziva „stije-

nom“, što je i značenje same grčke riječi *petra*.

Utemeljen u Isusovoj molitvi

Vjera ostaje dar – čovjek je može prihvatiti i čuvati, no pred napastima – i vjera može malaksati. Petrova je vjera bila izložena velikim iskušenjima pred Isusovom mukom. No, Isus sam prati Petra molitvom: „Ja sam molio za tebe da ne malakše tvoja vjera. Pa kad k sebi dođeš, učvrsti svoju braću.“ (Luka 22,32) Svrha Petrove vjere nije njegovo osobno spasenje – već spasenje svijeta: kao Kristov svjedok primio je dar kako bi ga mogao dalje davati i svjedočiti. Stoga je i Kristova molitva za Petra – molitva za svakog kršćanina koji će dobiti nešto od njegove vjere. Petar s druge strane ima samo jedan zadatak: učvrstiti svoju braću i privesti svakog učenika k Kristu, biti jamac zajedništva s Kristom. Jer Petar jest stijena na kojoj Krist gradi Crkvu, ali ta je Crkva Kristova, a ne Petrova.

Svjedok ispunjenja Božjih obećanja

I Pavao će brzo prepoznati primat apostola Petra: „Predadoh vam ponajprije što i primih, Krist je umro za naše grijeha prema Pismima, pokopan i uskrsnuo trećeg dana prema Svetom pismu, i ukazao se Kefi i dvanaestorici.“ (1 Korinćanima 15,3-5) Petar (ovdje nazvan Kefa, što na aramejskom znači „stijena“) jest svjedok uskrsnuća. Njegovo je svjedočanstvo važno poput Svetoga pisma: ono što su proroci naviještali u Starom zavjetu, sada je potvrđeno iskustvom Petra i ostalih apostola. Stoga za kršćane Petrovo svjedočanstvo i svjedočanstvo apostola postaje Sveto pismo.

Temeljem biblijskih tekstova možemo zaključiti da je Petar bio običan čovjek. Njegova je posebnost bila samo otvorenost i vjera u Krista. A On je blagoslovio Petrovu vjeru, učvrstio je svojom molitvom i Duhom i postavio ga da bude prvi među jednakima, sluga slugu Božjih.

U zapisima Zagrebačke nadbiskupije Župa Blažene Djevice Marije Snježne (župa Dubovac) u Karlovcu spominje se već 1334. godine. U novijoj povijesti, ustanovljenjem još nekoliko karlovačkih župa, ova župa gubi dijelove svoga teritorija i smanjuje se broj vjernika, tako da danas broji oko 5000 vjernika. Osim župne crkve Blažene Djevice Marije Snježne, ovoj župi pripada i filijalna kapela na Vučjaku odnosno Kalvariji posvećena svetoj Ani te kapela Ranjenoga Isusa za koju se brinu grkokatolici. Ipak, najveća je dika župe Nacionalno svetište svetoga Josipa.

Gradnja je crkve posvećene svetom Josipu u Karlovcu počela nakanom da služi potrebama dubovačke župe. No tijekom gradnje, a pogotovo kad je ona već bila uglavnom završena, čuli su se glasovi i prijedlozi za osnivanjem svetišta pa su upućene i službene molbe svećenika izvan Zagrebačke nadbiskupije da crkva bude proglašena nacionalnim svetištem. Uvažujući te molbe, naša je Biskupska konferencija donijela u Zagrebu zaključak 15. travnja 1987. da crkva svetoga Josipa u Karlovcu-Dubovcu postane Nacionalno svetište svetoga Josipa Crkve u Hrvata. Učinjeno je to sa željom da se stoljetno štovanje svetoga Josipa u našem narodu produbi, proširi i učvrsti. Ujedno je to iskaz pobožnosti, poštovanja i ljubavi prema svetom Josipu.

Ovaj je zaključak donesen u Godini svetoga Josipa, koju je otvorio u spomenutom Svetištu kardinal Franjo Kuharić na Josipovo 1987., a zaključio na Josipo-

Nacionalno svetište svetoga Josipa

vo 1988. povodom 300. obljetnice izbora svetoga Josipa za nebeskoga zaštitnika Domovine.

Promicanje štovanja svetoga Josipa

Naša je biskupijska konferencija na svom zasjedanju u Splitu 14. listopada 1987. odobrila Statut Svetišta kojemu je svrha promicanje i čašćenje svetoga Josipa kao djevičanskog oca Isusa Krista, zaručnika Blažene Djevice Marije i zaštitnika hrvatskoga naroda. U tu će se svrhu u Svetištu svečanije slaviti dani posvećeni svetom Josipu, izdavat će se Glasnik svetoga Josipa, molitvenik svetoga Josipa, promicat će se Bratovština svetoga Josipa za pomoć umirućima, svake srijede održavat će se pobožnosti svetoga Josipa, primat će se hodočasnike kad dođu i drugo.

Naši biskupi žele da u Svetištu hodočasnici nalaze svjetlo Božje riječi, milost svetih sakramenata, hrabrost za dobro, utjehu u teškoćama života, poticaj na djelotvornu ljubav prema Bogu i ljudima. Također se želi da se ovdje moli za cijeli narod i sve ljude te istinski napredak, slogu, blagostanje i mir.

Neki važniji datumi u svezi sa svetištem svetoga Josipa

Gradnja crkve sv. Josipa započela je 1968. godine. U nedjelju, 14. srpnja

1968. kamen temeljac blagoslovio je mons. Franjo Kuharić, pomoćni biskup zagrebački. Gradnja je nastavljena u etapama, najvećim dijelom darovima vjernika, pa je tako 1969. završena pobočna lađa (danas kapelica hrvatskih svetaca i blaženika) za liturgijsku uporabu, 1971. u glavnoj lađi održana je prva misa Polnoćka, 1972. završene su vanjske fasade.

U nedjelju, 15. rujna 1974. crkvu je posvetio kardinal Franjo Šeper, prefekt Kongregacije za nauk vjere. Iste je godine izrađen i o Božiću u crkvu postavljen kip sv. Josipa.

Godine 1975. izgrađen je zvonik i postavljen kip Blažene Djevice Marije, a 1979. završene su i postavljene slike Križnoga puta. Godine 1980. kupljena su tri nova zvona koja su posvećena svetom Josipu (980 kg), Majci Božjoj (520 kg) i svetom Franji Asiškom (297 kg), koje je blagoslovio mons. Franjo Kuharić, zagrebački nadbiskup.

Godine 1983. postavljene su orgulje koje je blagoslovio mons. Mijo Škvorc, pomoćni biskup zagrebački, a 1995. postavljen je novi kameni križ s korpusom u parku uz crkvu. Godine 1997. obnovljena je unutrašnjost crkve, a 1998. obnovljena su vanjska pročelja crkve i zvonik. Godine 2012. obnovljena je unutrašnjost Svetišta.

(Izvor: www.svetijosip.com)

ZAMKE „SINODALNOG PUTA“ CRKVE

U posljednje vrijeme, na izričit poticaj pape Franje, ustalio se pojam tzv. sinodalnog puta Crkve. U suštini, radi se o jednom relativno novom modelu Crkve prema kojem bi laici trebali biti više uključeni u djelovanje Crkve na svim razinama. Toga smo bili svjesni i ranije, ali se radilo o „dobroj volji“ pojedinoga crkvenog djelatnika koji je odlučivao o tome hoće li i na kojoj razini nekog laika uključivati u djelovanje Crkve. Sada, prema namisli pape Franje, to bi trebala biti obveza u Crkvi na svim razinama, na razini opće Crkve, razini biskupske konferencije, pojedine biskupije i župe, dakle, i na onim razinama gdje odluke donose biskupi odnosno župnici. Ono što predstavlja problem jest što takvo sinodalno djelovanje Crkve nije do kraja definirano. Nameće se pitanje je li to svojevrsno kopiranje sinodalnog djelovanja koje je prisutno na sinodama kakve djeluju na razini opće i partikularne Crkve? Do kuda sežu kompetencije laika? Sudjeluju li oni samo u savjetovanju ili imaju i pravo odlučivanja ili sudjelovanja u odlučivanju? Ako to pravo imaju, ide li to Crkva prema svojevrsnom demokratskom odlučivanju u svim pitanjima po principu većine i manjine? Dakle, sinodalni put Crkve može biti shvaćen na različite načine.

Što je sinodalni put Crkve?

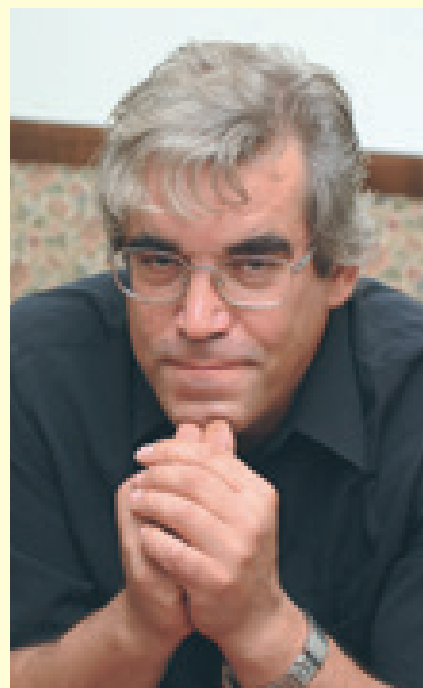
Sinodalno djelovanje znači da ne smijemo uvijek prilaziti problemima i ljudima odozgo, nekim teološkim tezama, nego odozdo, dajući priliku svakome da sam obrazloži svoj problem. Takav bi duh oslušivanja trebao postati normalno djelovanje Crkve. Sinodalno djelovanje Crkve prilika je da se Crkva uistinu suoči sa stvarnošću, s konkretnim problemima ljudi, izazvana je razmišljati o novim putevima pastoralna, o smislu crkvenosti, o naravi raznih službi u Crkvi, o novim putevima ekumenizma itd. Sinodalno djelovanje Crkve znači „hodati“, „ići naprijed“, bez straha pred novim izazovima. Takav sinodalni put Crkve zahtijeva hrabrost. Moramo biti spremni čuti ono što nam odgovara i ono što nam smeta. Moramo biti spre-

mni i na to da budemo nadglasani. Moramo katkada neke autoritativne stavove pustiti po strani i prihvatiti tuđa mišljenja izrečena „in bona fide“, makar nam nisu po volji. Originalni je cilj sinodalnog puta u tome da se hijerarhijska struktura Crkve što više poveže sa svojom bazom. To je, riječima pape Franje, „hod sinodalnosti kao programska obveza za cijelu Crkvu u trećem tisućljeću“. Svi vjernici snagom krštenja posjeduju isti temeljni pravni položaj u Crkvi, postoji istinska jednakost u dostojanstvu i djelovanju, s jednakim pravima i dužnostima, što ne znači istovjetnost, zbog razlika među članovima crkvenoga zajedništva utemeljenih na različitosti službi, služenja i funkcija koje se obavljaju u Crkvi.

„Njemački model“ sinodalnog puta Crkve

Njemački su biskupi odlučili sazvati tzv. sinodski put Crkve u Njemačkoj kao proces strukturnih rasprava, razjašnjenja, novih usmjerenja i promjena. Sinoda je organizirana u zajedništvu s Centralnim komitetom njemačkih katolika. Sinodski put uveden je s ciljem bolje suradnje biskupa i laika oko detektiranja problema u Crkvi. Govori se o nekom partnerstvu između biskupa i laika. Polazi se od činjenice nedostatka svećenika i od činjenice da su se dogodila brojna spolna zlostavljanja u Crkvi te sukladno tome zastupaju kao jednostavna rješenja ređenje oženjenih muškaraca i zahtijevaju neke bitne promjene u spolnom nauku Crkve, kao i mogućnost ređenja žena. I što je još važnije, nastoji se ove promjene učiniti važećima za cijelu Crkvu. Jednom riječju, sinodalni put Crkve shvaćen je kao uvođenje nekakvog demokratskog odlučivanja u Crkvi po principu većine ili manjine.

Sinodalni put značio bi da o nekim bitnim pitanjima koja mijenjaju vjekovni nauk Crkve, katkada utemeljen izričito ili implicitno i na Sv. pismu, odlučuje svojevrsno „javno mnijenje“ u kojemu će glavnu riječ voditi oni koji nastoje crkveni nauk u svemu prilagoditi trendovima.

Krivotvorenje sinodalnog puta Crkve

To je krivotvorenje smisla sinodalnog puta Crkve. Jer nije moguće, imajući u vidu univerzalnost Crkve i njezine dužnosti evangelizacije, stvoriti neke radikalno drugačije parametre u jednoj lokalnoj Crkvi, a da to ima neke dalekosežne posljedice na opću Crkvu. Bogatstvo Crkve sastoji se upravo u njezinoj univerzalnosti i jasnoći stavova i nauka koji su primjenjivi u svim lokalnim Crkvama. To je smisao tzv. „Sensus Ecclesiae“ o kojem govori papa. On je opći, a ne partikularni pojam. Misli se na opću Crkvu, ne na njemačku ili neku drugu lokalnu Crkvu. Izgleda da se u Njemačkoj događa ono što se već događalo, kada su npr. govoreći o problemu demografije, mnogo pisali i govorili samo o tome kako je potrebno smanjiti broj ljudi u nekim afričkim ili azijskim zemljama. To znači da se želi vlastite stavove nametnuti svima, a to nije istinska Crkva. Uostalom, ako su u Njemačkoj morali srušiti ili prodati već na stotine crkava, izgleda da njihov model tzv. sinodalnog puta koji će laike uključiti u sve najviše organe upravljanja Crkvom, nastojeći odgovoriti aktualnim trendovima, i nije bio tako uspješan. Sinodalni put Crkve nema moć donositi obvezujuće odluke, kao što se zahtijevalo u Njemačkoj. On ima samo zadatak uvažiti mišljenja mnogih, pogotovo stručnjaka i angažiranih laika, kada je potrebno stvoriti kvalitetnu analizu i donijeti određenu dijagnozu nekog problema.

SVEĆENIČKO REĐENJE U PULI

Rafael Villergas Castaño iz Španjolske, Mateus Babiniski de Almeida iz Brazila te Jurica Vekić i Stipe Breko iz Hrvatske novi su svećenici koje je u subotu, 12. lipnja 2021., u pulskoj Katedrali zaredio apostolski upravitelj Porečke i Pulske biskupije nadbiskup mons. dr. Dražen Kutleša. Koncelebrirali su generalni vikar Biskupije mons. Vilim Grbac, rektor pulskoga sjemeništa preč. Alejandro Castillo Jimenez, koordinator Neokatekumenskoga puta u Hrvatskoj i okolnim zemljama Piergiorgio De Angelis te drugi svećenici iz Istre i drugih biskupija.

Rafael Villergas Castaño i Mateus Babiniski de Almeida formaciju su stekli u pulskom Biskupijskom misijskom sjemeništu „Redemptoris Mater“. Jurica Vekić i Stipe Breko bogoslovsku formaciju stekli su u Kolegiju sv. Josipa na Jordanovcu te su pohađali Filozofsko-teološki studij Družbe Isusove u Zagrebu.

Biskup Kutleša u prigodnoj je homiliji, razmatrajući ulomak iz Druge poslanice Timoteju, s okupljenima podijelio razmatranje o vjeri i predaji vjere, o pologu *depositum fidei*. „U perspektivi života sv. Pavla, na pitanje što je najvažnija stvar na svijetu, on bi vjerojatno

odgovorio da je to vjera“, rekao je nadbiskup. „Na pitanje što je važno u kršćanskom životu, kako bi čovjek trebao živjeti, što je bit, on bi opet rekao da je to vjera. Ako bi ga pitali što je važno za život vječni, vjerojatno bi među prvim odgovorima bila vjera. I mi se možemo zapitati nad jednom Pavlovom rečenicom „Znam kome sam povjerovao.“ Kao nevažniju poruku s te mise ređenja propovjednik je istaknuo da vjera u pavlovskom smislu znači imati povjerenje u nekoga. „Pavao kaže ‘znam kome sam povjerovao‘“, citirao je nadbiskup. „Važno je znati kome sam povjerovao, Isusu Kristu. Za tom sam osobom krenuo i toj

sam osobi povjerovao. Kada dođu teški trenutci, u raznim problemima, važno je znati pokazati odanost prema Isusu Kristu. Ne smijemo se stidjeti onoga kojemu vjerujemo. Ta se odanost pokazuje braneci Isusa Krista unatoč svemu. No, nadasve, svećenik vjeru treba prenijeti svojim vjernicima koji će mu biti povjereni“, rekao je mons. Kutleša.

Vjera uključuje i jednu sigurnost u ono što je Krist rekao, u ono što vjerujemo. Svećenik mora biti uvjeren u ono što vjeruje. Bit je da mi kao svećenici znamo kome smo povjerovali. Sigurnost sv. Pavla dolazi iz propitivanja, a zadržavao je ono bitno. Tako i mlad teolog treba propitivati, ali znati što je bitno i važno te to zadržati i prenositi u svome životu. Propovjednik je naveo primjer metalurgije u kojoj se metali prije praktične primjene ispituju, na raznim razinama i razna njihova svojstva, „jednako ste tako i vi ređenici trebali tijekom studija teologije ne samo propitati svoju vjeru nego i iskušati koliko ona može izdržati u teškim trenucima.“

„Druga stvar koju sv. Pavao naglašava jest da je on povjerovao zato jer je susreo Isusa Krista, i vi ređenici trebate ga susresti u svome srcu i prenijeti ga onima koji su vam povjereni. Pavlova vjera podrazumijeva i rizik, on riskira sve za Krista, a u tome mu je uzor Abraham. Imati

vjeru znači biti spremni prihvatiti rizik za Boga, predati se u njegove ruke s potpunim povjerenjem. Vi ste krenuli ovim životnim putem jer ste osjetili poziv, s povjerenjem u Boga budite spremni riskirati predajući mu se“, pozvao je nadbiskup.

„Vjera je i predanje u Božje ruke, mi ne možemo sve svojim silama. I sv. Pavao je shvatio da ne može svojim silama učiniti ono što može ljubavljju. Svećenik se uvijek treba pouzdati u milost Božju. I sv. Pavao je s tim saznanjem lakše prihvatio realnost života.

Pavlova vjera uključuje i frazu „u Kristu“, Krist je u njemu i on je u Kristu, kao što mi živimo u kisiku, ali je i on u nama. Tako i vi, dragi svećenici, morate biti u Krstu, ali i Krist mora biti u vama, i to je jedini način da možete izvršiti misiju koju vam povjeravaju Krist i Crkva.“

Govoreći o prenošenju vjere, nadbiskup je, obraćajući se ređenici-

ma, istaknuo da je to jedna od glavnih svećeničkih dužnosti. Sv. Pavao za depozit koristi riječ *parateke*. To je bio vrijedan polog koji je čovjek u staroj Grčkoj nosio u hram na čuvanje, nešto vrijedno što se čuvalo za nasljednike. No *parateke* se koristilo i za djecu koja će nastaviti ono što je čovjeku sveto i najvažnije, pojasnio je propovjednik. Sveti Pavao misli na dvije vrste pologa kada govori da on svoj život polaže u Boga. On sve što ima daje Bogu i vjeruje da kada dođe na onaj svijet, da će Bog prihvatiti ono što je on najbolje činio i što je najbolje znao u svom životu. I mi smo odgovorni i zaduženi da stvaramo taj svoj polog dobrim djelima i svime onime što Bog od nas traži na različitim poslovima. „Dragi ređenici, od vas će se daleko više tražiti, da taj polog i depozit bude velik kako bi mogli doći pred lice Gospodnje. No, drugo značenje pologa jest da Bog polaže u čovjeka

očekivanje da čuva i da širi njegovu vjeru. Ne samo da mi predajemo Bogu nego i Bog stavlja u nas onaj depozit i ono što je vrijedno jer smo mi zaduženi nastaviti širiti taj polog onako kako nam je predan. Taj vam je polog predan, to nije vaš nauk, nego nauk Crkve, koji trebate cjelovito predavati i prenositi drugim generacijama, kako jedan sveti otac reče, ‘zlatu si primio i zlatu trebaš predati’. Ono što je vrijedno, trebate predati kako jest, ne smijete iskriviti nauk, popustiti u moralu, sniziti kriterije, to ne samo da će koštati nas nego daleko više generacije koje dolaze iza nas“, istaknuo je propovjednik. „Zato trebamo držati visoke standarde, one koje je postavio Isus Krist jer jedino tako vi, dragi svećenici, možete dovesti povjereni vam narod u Kraljevstvo Nebesko. Zato je na vama velika odgovornost da ga usmjeravate i vodite pravim putem, neovisno o kritikama i olujama jer trebate voditi narod, u prvom redu, svojim primjerom i privoditi ga Bogu. Zato vam se predaje taj polog u raznim mjesnim Crkvama i za to ćete biti odgovorni.“

Biskup je na kraju pozvao vjernike da se mole Srcu Isusovu i Srcu Marijinu za nove svećenike kako bi ustrajali u teškim vremenima i kako bi svojim vjernicima pokazali kako doći u Kraljevstvo Nebesko. Pozvao ih je i da pomognu svojim svećenicima i neka mole da nam Bog dâ dobrih i svetih svećenika.

(G. Krizman)

PREDSTAVLJAMO MLADOMISNIKE

Rafael Villergas Castaño, rođen je 19. srpnja 1993. u Setenil de las Bodegas (Španjolska), od oca Rafaela i majke Marie, a odrastao u Setenilu. Sakrament krštenja primio je 03. travnja 1994. u župi Nuestra Señora de la Encarnación gdje je i krizman 04. srpnja 2009.

Osnovno školsko obrazovanje stekao je u Setenilu, gdje upisuje i gimnaziju. Za vrijeme srednje škole sluša kateheze Neokatekumenskog puta u Setenilu, te započinje itinerarij kršćanske inicijacije u neokatekumenskoj zajednici.

Po svršetku srednjoškolskog obrazovanja odgovara na Kristov poziv za novu evangelizaciju. Ohrabren Božjim pozivom 2012. godine ulazi u Biskupijsko misijsko sjemenište Redemptoris Mater u Puli gdje je započeo filozofske i teološke studije.

Mateus Babinski de Almeida, rođen je 03. svibnja 1994. u Brasiliji (Brazil), od oca Eduarcia i majke Marie, a odrastao je u Brasiliji. Sa-

krament krštenja primio je 16. travnja 1995. u Katedrali Nossa Senhora de Aparecida, a sakrament potvrde primio je 06. studenog 2010. u župi São João Evangelista u Brasiliji.

Osnovno školsko obrazovanje stekao je u Brasiliji, nakon koje upisuje gimnaziju. Za vrijeme srednje škole sluša kateheze Neokatekumenskog puta, te započinje itinerarij kršćanske inicijacije u neokatekumenskoj zajednici.

Nakon mature odgovara na Kristov poziv na svećeništvo dajući svoju raspoloživost Crkvi da bude poslan bilo gdje za potrebe nove evangelizacije i Božjom providnošću biva dodijeljen 2012. godine Biskupijskom misijskom sjemeništu Redemptoris Mater u Puli gdje započinje filozofske i teološke studije.

Jurica Vekić, rođen je 7. studenoga 1982. u Osijeku od oca Zdenka i majke Marije. Sakramente kršćanske inicijacije primio je u župi sv. Josipa Radnika.

Pohađao je osnovnu školu u Osijeku nakon koje upisuje gimnaziju. Maturiravši 2001. godine, upisuje Elektrotehnički fakultet u Osijeku na kojem diplomira 2008. godine. Zapošljava se u Zagrebu, te od 2012. godine pohađa zajednicu Omnia Deo, u kojoj otkriva svoje svećeničko zvanje.

U kolovozu 2013. godine odlučuje se pridružiti Braći OMNIA

DEO. Bogoslov postaje 2015. godine ulazeći u kolegij sv. Josipa na Jordanovcu (Zagreb), te započinje Filozofsko-teološki studij Družbe Isusove u Zagrebu, na kojem diplomira 2020. godine.

Stipe Breko, rođen je 23. travnja 1984. godine u Zadru od oca Ivica i majke Jelice. Kršten je u župi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Pagu 17. prosinca 1985. godine, a krizman 18. travnja. 1999. godine.

Osnovnu školu pohađa u Pagu, a srednju Tehničku školu u Zadru. Studij elektrotehnike upisuje 2002. godine u Splitu na kojem je diplomirao 2011. godine. Kroz vrijeme studiranja radio je razne sezonske poslove. Nakon diplome kratko je radio u osnovnoj školi u Pagu kao zamjena za profesora fizike i tehničke kulture. Tako je 2013. godine završio dopunsko pedagoško-psihološko obrazovanje na sveučilištu u Zadru s namjerom da se trajno zaposli u školi.

Godine 2013. postaje član zajednice Omnia Deo i prolazi dvogodišnju formaciju zajednice.

Osjetivši poziv na prezbiterat, 2015. godine ulazi u kolegij sv. Josipa na Jordanovcu (Zagreb), gdje prolazi bogoslovsku formaciju. Iste godine upisuje Filozofsko-teološki studij Družbe Isusove u Zagrebu, gdje je diplomirao 2020. godine.

U župi Pićan podijeljen sakrament Prve sv. pričesti

Blagdan Duhova koji smo slavili 23. svibnja o. g. posebno je svečano proslavljen u Župi Navještenja Marijina Pićan. Ove se godine to, naime, poklopilo i s podjelom sakramenta prve sv. pričesti našim malim prvopričesnicima. Prvi su put tako Nina Bač, Noemi Vretenar, Leon Lučić, Teo Vujević, Toni Juričić, Mia Milohanić, Ariana Bilić, Anastazija Hekić, Lucija Benazić, Josip Baćac, Matej Blašković, Lea Jeromela, Leona Lukež i Darian Jeromela, preko ruku župnika vlč. Antuna Kurelovića, primili na svoje male i još nesigurne ruke živoga Isusa Krista, našega Gospodina. Iako se sve odvijalo u okviru epidemioloških mjera zbog pandemije COVID-19, pa je i vjernika u glavnoj pićanskoj crkvi bilo manje no što bi ih inače, u ovakvoj prilici, bilo, ipak je sve bilo vrlo svečano i odisalo onom najčišćom djetinjom čistoćom. Radost, iščekivanje i uzbuđenje moglo se vidjeti na licima tih naših malih, a pred dragim Isusom zacijelo najvećih svečara. Svi su bili isto odjeveni, u bijele, dugačke, već tradicionalne prvopričesničke haljine, urešeni zlatnim ukrasnim porubima, s lančićem s križem oko vrata. Te se haljine prenose iz generacije na generaciju, pa im to daje još veću vrijednost i draž. U crkvi su bili nazočni i njihovi roditelji s braćom i sestricama, bilo je i baka i djedova, a misno slavlje uveličala je i popratna glazba i pjevanje župnoga zbora mladih „Harfa“. Doista se, možda baš i zbog poznatih epidemioloških ograničenja, maski na ljudskim licima i opreza od međusobnog kontakta, bez mira Kristova koji se pod misom prenosi pružanjem i primanjem ruke od jednoga do drugog vjernika, bez blagoslovljene vode na ulazu u crkvu, bez vidljivoga osmijeha i razdraganosti na licu, u svojoj toj ovosvjetovnoj ograničenosti i strahu od zaraze, ipak sasvim jasno i čvrsto osjetila nazočnost Duha Svetoga nad svima u crkvi.

Prvopričesnici su i sami aktivno sudjelovali u sv. misi molitvom i riječima zahvale. Kako smo ih mogli vidjeti uživo u njihovim prvopričesničkim haljinama, ozarena lica i vedra pogleda, s pomno izrađenim frizuricama i kod

djevojčica i kod dječaka, tako ih se može vidjeti i u cvjetnom aranžmanu podno glavnoga oltara i križa kod oltara. Tu su njihove fotografije, umetnute u buket raznovrsnog, prigodnog cvijeća, činile jedan raskošni cvjetni aranžman u kojemu su oni najdraže i najljepše Isusovo cvijeće. Da ovi mali prvopričesnici iskreno, kako samo djeca to znaju, ljube dragoga Isusa, potvrdio je i natpis uz ovu košaru živoga (u pravom smislu riječi) cvijeća: „Isuse, mi te lajkamo!“ Po završetku misnoga slavlja, prvopričesnicima je, uz uokviranu trajnu uspomenu na ovaj divni sakrament, uručena nova knjiga, priča domaće autorice Davorke Smoković: „Kad je Luigi na голу.“ Priča je to napisana upravo u svezi s prvom sv. pričesti i odnosom prvopričesnika prema katoličkoj vjerničkoj obvezi aktivnoga sudjelovanja na sv. misi svake nedjelje, a u suodnosu (i lomom u srcu) s dječjom (često i roditeljskom) potrebom za športom i aktivnim bavljenjem nogometom (uglavnom dječaka), čije službene organizacije određuju utakmice, pa i treninge, baš nedjeljom. No, netko će to ipak na dobro razriješiti, a čitatelji će tu otkriti i tko je svetac zaštitnik nogometaša, siročadi i ugrožene djece.

Naše male prvopričesnike, kao i njihove roditelje, treba pohvaliti i zahvaliti im ime župe, ali i općine Pićan za rad i trud koji su uložili u uređenje okoliša oko Kalvarije i uz samu Kalvariju, ponad groblja u Pićnu, a sve povezano i

koordinirano od strane župnika, već spomenutoga vlč. A. Kurelovića. Tradicionalno već to čine prvopričesnici sa svojim roditeljima pred podjelom prve sv. pričesti, pa su tako i oni to učinili u subotu, tjedan dana ranije, prije nedjelje blagdana Duhova i primanja prve sv. pričesti. Donijeli su svoj alat, udružili male i velike ruke, kaplje znoja i iskrice radosti, pokosili, oplijevili, počistili, uredili i ostavili srce za ljepotu svijua nas jer pićanska Kalvarija divno je mjesto za predah, za odmor, molitvu i susret s vječnošću. Simbolično je to mjesto dodira naše prošlosti i budućnosti.

Djeca su naša radost, naše bogatstvo, najzad, i naš život. Svaka podjela sakramenta prve sv. pričesti, sv. potvrde, pa čak i pojedinoga krštenja, blagdan je i bogatstvo čitave župe i zajednice uopće. Svi su oni naša djeca, naši darovi i svi imamo odgovornost i dužnost skrbiti se za njihov odgoj i rast u vjeri. Zato smo ovim našim malim prvopričesnicima posvetili i jedan znak ljubavi i u filijalnoj crkvi sv. Katarine (jer neki više gravitiraju toj crkvi), pa smo podno oltara njihovim fotografijama „oplodili“ trsove grane i od njih simbolično učinili grozdove. „Dođi, Duše Sveti, Ti Nebeski goste tako drag, daj da bude-mo Isusov dobar vinograd!“ Tako smo, u zajedništvu srdaca, zamolili Duha Svetoga za dar ljubavi prema dragomu Isusu. Neka Duh Sveti prati ovu dječicu i da im dar, prije svega, vjere, ufanja i ljubavi! (Davorka Smoković)

Buje proslavile Sv. Servula

U nedjelju, 30. svibnja 2021., Grad Buje i tamošnja župa proslavili su svoga nebeskog zaštitnika, Sv. Servula. Misno slavlje predvodio je župnik Marcin Madej, uz koncelebraciju župnoga vikara Maura Boccadora. Misa je, kao što je to ondje uobičajeno bila dvojezično te su se izmjenjivali dijelovi na hrvatskom i talijanskom jeziku.

Nakon uvodne pjesme nebeskom zaštitniku, koju je zbor izveo uz orguljsku pratnju na glasovitim orguljama venecijanskoga graditelja Gaetana Callida iz 1791. godine, vlč. Madej uputio je pozdrav svima okupljenima, posebno pozdravivši predstavnike gradskih vlasti. Misi je nazočio gradonačelnik Buja Fabrizio Vižinitin sa suradnicima.

Predvoditelj je u prigodnoj homiliji spomenuo da se toga dana osim zaštitnika, sv. Servula, slavi i svetkovina Presvetoga Trojstva. Radost susreta s Božjom Ljubavlju ne događa se samo jedan dan, ona može trajati svaki dan u životu čovjeka. Podsjetio je potom na Otajstvo Presvetoga Trojstva. Predslavitelj je primjerima iz svakidašnjega života podsjetio okupljene na zahvalnost koju dugujemo Bogu za sve milosti koje od njega svakodnevno, tijekom cijeloga života, primamo. I u onim manje dobrim stvarima koje nam se događaju, vjera je Božji dar koji nam pomaže razumjeti ono što inače ne bismo mogli. Vjera je ta koja nam govori da nakon trpljenja dolazi uskrsnuće.

Podsjetio je nadalje da se u crkvi nalaze dva kipa sv. Servula. Jedan, iz 18. stoljeća, smješten je iza oltara. Prema povijesnim istraživanjima prethodnoga župnika, taj je kip župi poklonio novigradski biskup, rekao je vlč. Madej. Sv. Servul je sa svojih 12 godina bio izuzetno zreo. Rođen je u kršćanskoj obitelji i rano je čuo za Boga Oca koji spašava i daje snagu. Odazvao se na Božji poziv i povukao se u jednu spilju. Nakon perioda asketskoga života, poslušao Božjemu glasu, vratio se svojoj kući, podsjetio je župnik.

Predvoditelj je istaknuo da kip sv. Servula u jednoj ruci drži grad Buje, a u drugoj križ, simbol Spasenja. Križ nam daje nadu kojom možemo prihvatiti neizvjesnost u svome životu. Svetci su u Bogu pronalazili snagu i možemo biti ojačani tom snagom, preko vjere, molitve i sakramentalnoga života. Neka naš nebeski zaštitnik sv. Servul, koji je uvijek bio oslonjen na Isusa Krista, koji je prihvatio Božju volju i bio oslonjen na križ, zagovara život svih stanovnika Buja i svih novih naraštaja. Neka Crkva u ovome gradu bude uvijek mlada i neka crpi snagu iz sakramentalnoga života i vjere, zaključio je župnik.

Vlč. Madej je na kraju mise zahvalio svima na pomoći u organizaciji te svečane proslave, a misa je završena svečanim blagoslovom s relikvijama sv. Servula.

Tijekom završne pjesme brojni su se vjernici došli pomoliti ispred kipa sv. Servula.

Misa proslave sv. Servula uobičajeno svake godine započinje prekrasnom procesijom od crkve Majke Božje od Milosrđa do crkve sv. Servula. Vjernici za procesiju odjenu pitoreskne povijesne odore bratovština koje su ondje nekada djelovale te se nose kipovi sv. Servula i drugih svetaca, a misa uobičajeno završava oferom, čašćenjem relikvija svetoga zaštitnika grada i župe, no ove godine to, zbog izvanrednih okolnosti uslijed pandemije, nije održano.

***

Sveti Servul (Trst, oko 270. – Trst, 28. V. 284.), osim što je zaštitnik Buja, suzaštitnik je grada Trsta, zajedno sa sv. Justom. Rođen je u kršćanskoj obitelji. Još kao mladić napustio je grad da bi se povukao u pećinu na Krasu iznad Trsta. Tamo je u samoći i molitvi proveo godinu i devet mjeseci. Vratio se u Trst gdje je počeo činiti čuda: izliječio je opsjednutoga, ozdravio mladića od jakih vrućica te arhitekta koji se bio ozlijedio padom sa skele. Istovremeno je preobraćivao mnoge žitelje na kršćanstvo što nije odgovaralo gradskom upravitelju Giuniliju koji ga je dao uhititi. Osuđen je i mučen. S obzirom da ga mučenja nisu slomila, naposljetku je izveden izvan gradskih zidina i ubijen mačem. Iste se noći majka Klemencija pobrinula za dostojanstven ukop. Njegove se relikvije čuvaju u katedrali sv. Justa u Trstu.

(Tekst i foto: G. Krizman)

Proslava sv. Kancija, Kancijana i Kancijanile

U ponedjeljak, 31. svibnja 2021. svoje nebeske zaštitnike proslavila je župa Lanišće, mjesto mučeništva bl. Miroslava Bulešića. Misno slavlje ove je godine predvodio vlč. Rikard Lekaj, župnik pulske katedralne župe Uznesenja Blažene Djevice Marije, a koncelebrirali su mons. Vilim Grbac, preč. dr. Josip Grbac, preč. Dalibor Pilekić, vlč. Jeronim Jokić i župnik domaćin vlč. Josip Mašina.

Povodom proslave blagdana nebeskih patrona održana je tradicionalna procesija s kipom Majke Božje po ulicama mjesta, a kip su, kako je to uobičajeno, nosile djevojke odjevene u narodne nošnje.

Sveti Kancij, Kancijan i Kancijanila sveti su i mučenici koji su poginuli zajedno sa svojim učiteljem Protom za vrijeme Dioklecijanovog progona kršćana u mjestu San Canzian d'Isonzo, na sjeveroistoku današnje Italije, 31. svibnja 304.

Kancij i Kancijanila bili su blizanci, a Kancijan njihov brat. Prema legendi potječu iz bogate rimske obitelji Anicii, iz ove obitelji bio je rimski car Karin (lat. *Carinus*). Njihov učitelj Prot poučio ih je kršćanskoj vjeri.

Kada je Dioklecijan počeo progoniti kršćane, prodali su sve svoje posjede u Rimu i pobjegli u Akvileju, gdje su također imali neku imovinu. Nažalost, progona kršćana u Akvileji nije bio ništa manji nego u Rimu. Lokalni vladari tražili su od Kancija, Kancijana i Kancijanile da daju znak odanosti vlasti: trebali su se pokloniti rimskim bogovima. To su odbili s gnušanjem.

Pokušali su pobjeći iz Akvileje s kolicima, ali nisu uspjeli. Odrubljene su im glave na mjestu zvanom *Ad aquas Gradatas* (danas *San Canzian d'Isonzo* u blizini Akvileje) na dan prije lipanjskih kalenda (31. svibnja), vjerojatno 304. Tijela su im kršćani potajno spremili u kameni sarkofag nad kojima su kasnije izgradili crkvu sv. Kancijana. Arhe-

ološka iskopavanja u 20. stoljeću potvrdila su prisutnost grobnice s ostatcima pokojnika.

Sveti Kancijan i braća postali su kasnije vrlo popularni među Slovencima. U Sloveniji im je posvećeno nekoliko crkava, npr. u Kranju. Slovenski je naziv za Kancijana Škocjan, a to ime nose mnoga mjesta, osobita lijepa mjesta u blizini vode, kao npr. Rakov Škocjan. Prema sv. Kancijanu nastala su česta slovenska prezimena Kocjan, Kocijan i Kocjančič.

Župa Lanišće osnovana je 1609. godine, premda je Valier 1580. godine ubraja u župe Tršćanske biskupije. Laniški se župnik čak spominje i godine 1304. Do 1418. godine bila je u sastavu zborne crkve i kaptola Roč. Od 1418. do 1609. godine samostalna je kapelanija.

Župna crkva iznova je sagrađena 1927. godine (arhitekt Ivan Berne), na mjestu ranije iz 1609. godine i posvećene 1935. godine (biskup Fogar). Obnovljena je prvi put 1956. godine, a kasnije 1997. godine. Zvonik, ugrađen u župnu crkvu, visok je devetnaest metara i ima tri zvona. „Prema natpisu ugrađenom na istočnom zidu zvonika (potječe s pročelja stare crkve), staru su crkvu gradili domaći majstor Gašpar Marković i njegov sin Ivan 1609. godine. Iz istog je vremena

monumentalan zvonik rađen prema tradicionalnom renesansnom modelu, karakterističnom za čitav niz zvonika na istarskom poluotoku.“

Župni arhiv čuva se od 1632. godine. U župnoj se kući nalazi i vjeronaučna dvorana. U mjestu je i područna škola do četvrtoga razreda. U župi su četiri groblja: Brgudac, Račja Vas, Rašpor i Lanišće.

U župnom je uredu 24. kolovoza 1947. godine nakon sv. krizme ubijen svećenik Miroslav Bulešić (ostatci njegove krvi vidljivi su na zidu). Proglašen je blaženim 28. rujna 2013. godine u pulskoj Areni. Mnogi hodočasnici tijekom cijele godine dolaze u Lanišće moliti za njegov zagovor. (www.biskupija-porecko-pulska.hr)

Tijelovska euharistijska procesija - liturgija u gibanju

U 13. stoljeću, nakon ustanovljenja svetkovine Presvetoga Tijela i Krvi Kristove, javlja se i euharistijska procesija, promicana osobito u 14. i 15. stoljeću, a koja tijekom protureformacije postaje najvažnijom procesijom s apologetskom svrhom te je ujedno sadržavala i euharistijski blagoslov mjesta/grada.

U novim okolnostima *pandemije* vjernici su sve više u opasnosti shvaćati liturgijska slavlja kao privatnu ili osobnu pobožnost. Posljedica je takvih okolnosti opasnost da se osobna molitva istakne kao dostatan oblik molitve, zanemarujući pritom važnost liturgijskih slavlja kao temeljne dimenzije kršćanske molitve po kojoj Crkva, proslavljajući

Kristova spasenjska otajstva, živi u punini susret s Gospodinom. Liturgijsko slavlje i molitva zajednice uvijek su mjerilo i norma za osobnu molitvu vjernika. Nove okolnosti donijele su sa sobom i promjene u oblikovanju liturgijskih slavlja – održavanje udaljenosti, nijekanje blizine i dodira – što također ne pridonosi shvaćanju liturgije kao čina zajednice ni ljepoti zajedničkog

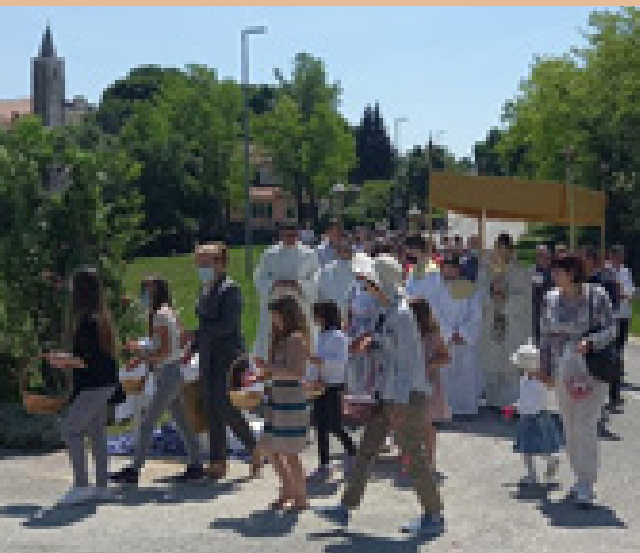
slavljenja. Osjećaju zajedništva ne pridonosi ni ukidanje euharistijske tijelovske procesije.

Kršćanska procesija nosi obilježje zajedničkoga hoda većega broja ljudi koji se kreću, koji putuju zajedno. U tome gibanju, koje ima odliku zajedničkoga iskustva putovanja, ne doseže se samo neki cilj u prostoru, nego se izražava i dijeli ispovijedanje vjere, odnosno govor nade, piše mons. Ivan Šaško u Živom vrelu posvećenom Liturgijskim procesijama.

Direktorij o pučkoj pobožnosti i liturgiji ističe da je procesija na svetkovinu Presvetoga Tijela i Krvi Kristove *tipski oblik* euharistijskih procesija. „Ona, naime, produžuje euharistijsko slav-

lje: odmah nakon mise, hostija koja je posvećena tijekom te mise, iznosi se izvan crkvene dvorane, kako bi kršćanski puk javno dao svjedočanstvo vjere i štovanja Presveto-me sakramentu. Vjernici shvaćaju i vole vrijednosti koje se nalaze u tijelovskoj procesiji: oni se osjećaju *Božjim pukom* koji hoda sa svojim Gospodinom, navješćajući vjeru u onoga koji je uistinu postao *Bog s nama*.“ (Direktorij, br. 162.)

Pohvalno je stoga što su mnoge manje župe u našoj biskupiji imale Tijelovsku euharistijsku procesiju mjestom, poštujući epidemiološke mjere, kao i odredbe koje uređuju njihov tijek. Donosimo nekoliko fotografija iz Župe sv. Petra i Pavla iz Svetoga Petra u Šumi i župe Gospe od Svete Krunice iz Trviža. (np, foto: Lori Modrušan i Tedi Brajković)

Tijelovo u Višnjaju

Za Tijelovo proslavili smo prekrasnu Euharistiju u Župi Sv. Kvirika i Julite u Višnjaju, zajedno sa župama Bačva i Sv. Ivan od Šterne, koje vodi naš župnik Karol Homieja. Svečano misno slavlje predvodio je velečasni Josip Kolega, duhovnik sjemeništa Redemptoris Mater – Pula. U koncelebraciji je bio velečasni Pier Giorgio de Angelis te đakoni Rafael Villergas Castano i Mateus Babinski de Azmeida, sada već zaređeni za svećenike, uz naše ministrante Danijela i Andreja. Euharistija je protekla uz prekrasnu homiliju velečasnoga Josipa, koja je sve prisutne dotakla. Nakon Euharistije, uz klanjanje Presvetom Oltarskom Sakramentu, krenuli smo u procesiji kroz stari grad. Bila su postavljena dva oltara, do svakoga pjevale su se Litanije svih svetih, na

oltaru slijedilo je čitanje Evanđelja. Oltare su napravili članovi zajednice „Za duše u čistilištu“ i karizmatska zajednica „Isus uskrsli“. Na kraju uslijedio je blagoslov s Presvetim. Nakon pjesme svi su bili pozvani u župni vrt gdje je bila spremna okrep. Uz Tijelovo, proslavili smo i imendan našega župnika jer Poljaci više slave imendan nego rođendan, isto tako proslavili smo i jubilej 60. obljetnice sviranja u crkvi naše Gracijele Brečević, rođene Bernobić. Počela je svirati kao djevojčica od 12 godina jednom rukom, a noge su joj jedva stizale do pedala. Zahvalni smo Gracijeli i njezinu suprugu Anđelu, koji ju prati na životnom putu 53 godine, jer bez njegova blagoslova ne bi se mogla toliko posvećivati župi. Osim što svira u župi, također

je zaslužna i za uređivanje cvijeća u crkvi. Uz prigodne poklone, zahvalili smo obitelji Brečević za sve što čine u našoj župi. Veliko hvala našem župniku Karolu na trudu, kao i svim donatorima, neka ih Gospodin blagoslovi u obilju. Posebno smo zahvalni što su prisutni bili i mons. Vilim Grbac, generalni vikar Porečke i Pulske biskupije, i dr. sc. vlč. Josip Grbac, sveučilišni profesor. Isto tako zahvaljujemo prezbiterima i ekipi za evangelizaciju za cijelu bivšu Jugoslaviju iz sjemeništa Redemptoris Mater - Pula te ostalim svećenicima i svim gostima koji su nam se pridružili: iz Pule, Rovinja, Poreča, pa čak i daleke Poljske. Hvala Gospodinu što nam je podario predivan dan.

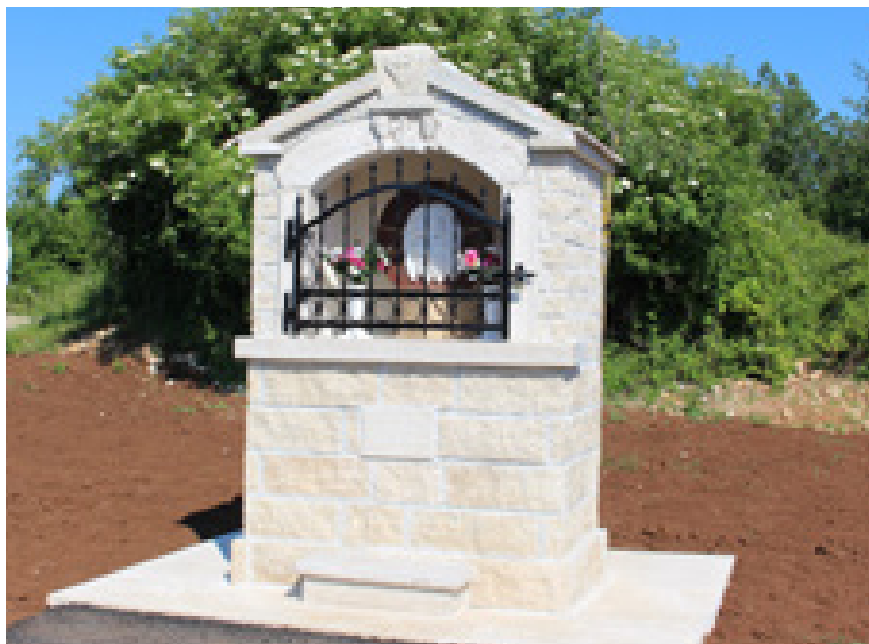
Anamarija Radosavljević

Blagoslovljena kapelica Presvetoga Lica Isusova

Osvetkovini Presvetoga Trojstva, u nedjelju, 30. svibnja 2021. godine, na cesti nedaleko sela Marići i Modrušani, na rubnom dijelu župe Kanfanar u smjeru župe Svetvinčenat, blagoslovljena je nova kapelica krajputašica. Kapelicu, posvećenu Presvetom Licu Isusovu, blagoslovio je kanfanarski župnik vlč. Joško Listeš. U realizaciji projekta njezine izgradnje sudjelovao je veći broj vjernika iz obližnjih župa, a *spiritus movens* te lijepe ideje bio je Anton Meden iz Udruge Dvegrajci iz Kanfanara, udruge koja djeluje s ciljem očuvanja, promicanja i valorizacije kulturnoga i prirodnog nasljeđa. Savjetodavnu i logističku ulogu u realizaciji projekta imao je Ivan Karlović iz sela Karlovići. U gradnji su sudjelovali Serđo Krizmanić, Miro Marić, Giuliano Modesto s bratom i ocem, Marčelo Starčić te Dorijano Selar. Kapelica je izgrađena nedaleko mjesta gdje je do polovice šezdesetih godina prošloga stoljeća postojala jedna drevna kapelica, koja je uništena prometnim udesom. Nova kapelica izgrađena je na privatnom posjedu uz suglasnost vlasnika. Blagoslovu kapelice nazočilo je sedamdesetak osoba, događaj je glazbeno uzveličao Župni zbor iz Kanfanara, a Meden se tom prigodom okušao i u solističkoj izvedbi na gitari.

Na izgradnju kapelice Meden je potaknut kada je od Marija Jelenića

iz obližnjega sela dobio kameni vijenac s nekadašnje kapelice sv. Roka, vijenac koji donosi simbole Presvetoga Trojstva, dva lica s raspelom u sredini, te latinski natpis „In te, Domine, speravi, non confundar in etern“. Nova kapelica dimenzija je 100x150x220 cm, zidana je i prekrivena kamenom. U oknu kapelice dominira gipsani odljev Presvetoga Lica Isusova koji je osobno izradio Anton Meden. Lice je posve bijelo, a samo su oči koloristički naglašene te je uokvireno tamnom aureolom od crvena granita. Od ostalih ornamentalnih elemenata kapelicu resi hrvatski pleter, a kamena baza nadstvođenoga dijela donosi riječi „Ljubav, vjera, nada“.

Prije početka izgradnje bilo je potrebno očistiti teren koji je bio zatrpan velikom količinom kamena i drvnoga materijala, za što su se pobrinuli lokalno komunalno poduzeće i privatni poduzetnici. Također, kao donacija dobiveni su ogradni kameni blokovi i zemlja koja je dopremljena kako bi se uredio okoliš sadnjom prigodne vegetacije.

Nakon što je vlč. Listeš uz prigodan nagovor i molitvu blagoslovio

kapelicu, Meden je okupljenima izložio kronologiju realizacije projekta, zahvalivši svima koji su na bilo koji način sudjelovali u nastanku, povratku toga obilježja postojanja pučke pobožnosti, vjere, na tome mjestu, na razmeđi kanfanarskoga i svetvinčenskoga kraja. Zahvalio je tvrtkama i poduzetnicima koji su bili donatori: Općini Kanfanar, Komunalnom poduzeću iz Kanfanara, poduzeću Kamen Pazin, tvrtki Tomišić beton, Eniju Mariću, Mladenu Boljunčiću i drugima. Istaknuo je da je sav rad i sav materijal koji je bio potreban dobiven kao donacija, „svi su radili volonterski, iz ljubavi prema Kristu i prema vjeri, a najveća je nagrada svima to što nas je sudjelovanje u realizaciji te kapelice zbližilo, pod okriljem Kristova pogleda.“ „Intencija gradnje kapelice bila je i zbližavanje i zajednička suradnja župe Kanfanar, župe Žminj te sela Modrušani i okolnih sela što se ispostavilo kao pun pogodak“, zaključio je Meden.

(Tekst: G. Krizman, foto: N. Peteh, D. Meden, Udruga Dvegrajci)

Sveti Petar i Pavao – apostolski prvaci

Svi mi znamo da se svake godine 29. lipnja slave sv. Petar i sv. Pavao. Mnogima je poznato da sv. Petra i sv. Pavla nazivamo ‘apostolskim prvacima’ – drugim riječima ‘prvim apostolima’. Zanimljivo je znati da nijednoga od njih Isus nije doista kao prvoga pozvao za apostola. Petra je k Isusu doveo njegov brat Andrija, a Pavla je za apostola pozvao već uskrsli Isus na neobičnom poslu: dok je kao Savao progonio Isusove učenike, prve kršćane.

Podsjetimo se ukratko bogatih života ovih apostola.

Život svetoga Petra

Bio je Židov, ribar, tvrdokorni apostol, prvak apostolskoga zbora, temelj kršćanske Crkve, prvi papa u Crkvi, raspeti mučenik, svetac. To su atributi koji se mogu pripisati sv. Petru i iza kojih svaki njegov životopisac može čvrsto stajati. Nema točnog podatka koje je godine rođen. Iz Novoga zavjeta znamo da se rodio u židovskoj obitelji u Betsaidi na sjevernoj obali Genezaretskoga jezera, a živio je baveći se ribolovstvom s bratom mu Andrijom u Kafarnaumu. Zvao se Šimun.

Šimuna, dok je lovio ribu, sam je Isus zapazio i pozvao ga da ide za njim te će ga on učiniti ribarom ljudi. Šimun se nije dvoumio. Krenuo je za Isusom u neizvjesnost. Isus ga je prozvao Petar, što na grčkom jeziku znači Stijena. I brata mu je Andriju Isus učinio ribarom ljudi. Petar je bio onaj koji je Isusa triput

zatajio, pa se pokajao u gorkom pluću. Bio je onaj koji ga je odvrćao od puta u smrt na križu. Isus ga je čak otjerao riječima: „Odlazi od mene, sotono...“ Pa ipak je Petar uza svu svoju ljudsku slabost i kolebljivost ostao do kraja vjeran svom Učitelju. Iskazao je veliku Istinu o Isusu rekavši: „Ti si Krist – Pomazanik, Sin Boga živoga!“ A Učitelj ga je zauzvrat stavio u temelje svoje Crkve i dao mu ključeve raja kad je rekao: „Ti si Petar – Stijena i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju, i vrata je paklena neće nadvladati. Tebi ću dati ključeve kraljevstva nebeskoga...“ Petar je prvi ušao u grobnicu gdje je Isus bio pokopan nakon uskrsnuća. Iskazao je Uskrsloj ljubavi i privrženosti riječima: „Ti znaš, Gospodine, da te ljubim...“ Bio je s apostolima kad je Duh Sveti na njih sišao. Propovijedao je tada neustrašivo svjedočeci za Uskrsloga Gospodina.

Umro je u Rimu mučeničkom smrću oko 64. godine za cara Nerona pribijen na križ. Nije htio da ga na križ prikuju kao Isusa jer se smatrao nedostojnim umrijeti kao njegov Učitelj, nego je svoje mučitelje zamolio da križ okrenu naopako te je tako razapet umro. Postoji u ikonografiji, stoga, takozvani Petrov križ ili *crux inversa* (naopako okrenut križ). Također, u kršćanskoj se ikonografiji na slikama sv. Petra prikazuje s ključevima neba u ruci. Ponekad ga možemo vidjeti kako u ruci drži ribu. Time se hoće reći da je sv. Petar bio ribar ljudskih duša.

Sveti je Petar zaštitnik Crkve i Rima.

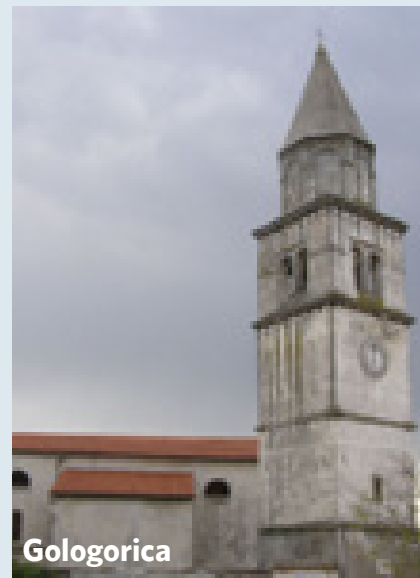
Život svetoga Pavla

Rodio se prema predaji oko 5. godine po Kristovu rođenju u Tarzu, glavnom gradu pokrajine Cilicije, na jugu Male Azije. Potječe iz židovskoga plemena Benjaminova. Roditelji su mu dali ime Savao (Šaul) što na hrvatskom jeziku znači onaj koji je izmoljen od Gospodina. Bio je školovan čovjek. Školovao se u

Tarzu i u Jeruzalemu. Bio je osvjedočeni progonitelj kršćana.

Prilikom kamenovanja sv. Stjepana bio je nazočan i Stjepanovu su odjeću odložili pored njega. Na putu u Damask da i tu rastjera kršćane, sam mu se Gospodin Isus obratio oborivši ga s konja na zemlju jakim bljeskom svjetlosti, pri čemu je Savao oslijepio, i riječima: „Savle, Savle, zašto me progoniš?“ Savao odvrati: „Tko si ti, Gospodine?“, a glas odvrati: „Ja sam Isus koga ti progoniš.“ U Damasku je pošao k Ananiji, koji mu je vratio vid položivši na nj ruke. Tada se krstio. Dotadašnji je Savao, veliki progonitelj kršćanstva, izvanrednim Božjim zahvatom, postao Pavao.

Učeni je filozof, najveći propovjednik Kristova Evanđelja svih vremena. Pisac je poslanica. Pisac je veličanstvenoga Hvalospjeva ljubavi. Učitelj je i apostol naroda. Propješačio je Malom Azijom i Grčkom, sve do Rima, propovijedajući Radosnu vijest spasenja svim ljudima. Kristov svjedok do smrti koju je mučenički podnio za cara Nerona, kao i sveti Petar, u Rimu oko 65. godine. Svetoga se Pavla najviše u slikarstvu prikazuje s mačem u ruci jer mu je mačem odrubljena glava, ili pak na slikama ili kipovima s knjigom svojih poslanica u rukama.

Gologorica

Kostanjica

Sv. Petar u Šumi

Što im je zajedničko?

I Petar i Pavao mučenici su za Krista. Svoje su propovijedanje zapečatili krvlju u Rimu, za Neronova progonstva. Petar je razapet naglavačke, molio je da ne bude raspjet poput njegovog Učitelja jer nije dostojan umrijeti takvom smrću. Pavao, čija je riječ bila britka poput mača i neumoljiva u raskrinkavanju zla, poginuo je od mača, polažući život za Krista. Obojica su prvaka poginula u Rimu, Petar u Vatika-

nu, a Pavao na Ostijskoj cesti. Danas se ponad njihovih grobova uzdižu velebne bazilike koje hodočasnici rado obilaze.

Crkve svetih Petra i Pavla u Istri

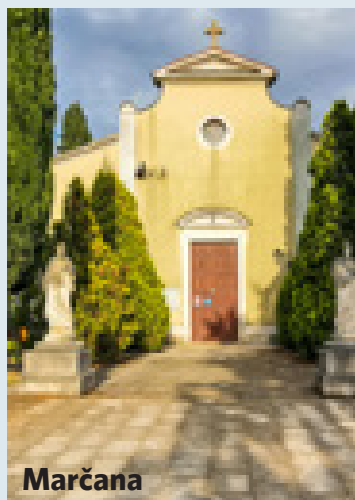
Danas u Istri, odnosno, točnije, u Porečkoj i Pulskoj biskupiji, postoje brojne crkve i crkvice posvećene svetom Petru i svetom Pavlu. Tako postoje dvije crkve posvećene sv. Pavlu te trinaest crkava posvećenih sv. Petru (od kojih nijedna nije

župna crkva). Uz ove spomenute, postoji i sedam crkava posvećenih i sv. Petru i Pavlu, od kojih je svaka ujedno i župna crkva pa ćemo spomenuti gdje se nalaze. Radi se o mjestima: Gologorica, Kostanjica, Kringa, Kršete, Marčana, Sveti Petar u Šumi i Vranja. Kada se zbroji, postoje ukupno čak dvadeset dvije crkve posvećene sv. Petru i/ili Pavlu na području naše biskupije.

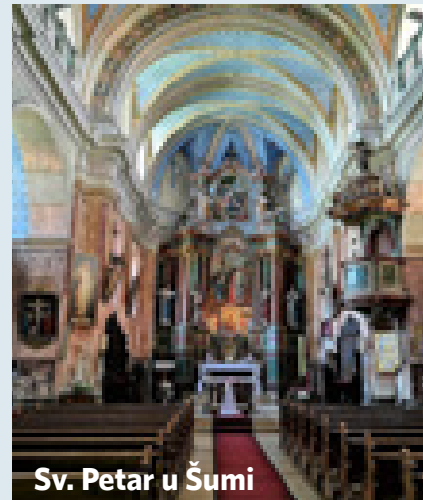
(pripremio David Gortan)

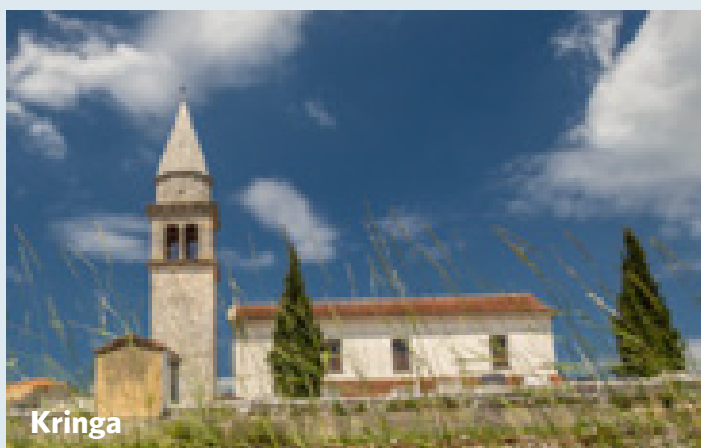
Kršete

Marčana

Sv. Petar u Šumi

Kringa

Vranja

Papa: Crkva treba biti velika dvorana u koju svi mogu ući

VATIKAN U propovijedi na misi koju je, na svetkovinu Tijelova, slavio u bazilici svetoga Petra, papa Franjo istaknuo je da je potrebna žed za Bogom, inače su naša slavlja uzaludna. „Ako pred Euharistijom nema čuđenja i divljenja, nema ni puta koji nas vodi do Gospodina. Evo nepoznatoga čovjeka, vlasnika kuće, koji mu posuđuje svoju najljepšu sobu. On je dao ono najveće što je imao jer oko velikoga sakramenta treba biti sve veliko: soba i srce, riječi i geste“ – tim je riječima don Prima Mazzolarija papa Franjo u propovijedi opisao Crkvu koja je velika dvorana otvorenih vrata, u koju svi mogu ući. Ona nije mali i zatvoreni krug, nego zajednica raširenih ruku, gostoljubivih prema svima. Ona je zajednica u kojoj se Euharistija gleda s čuđenjem i divljenjem; ako nema toga – upozorio je Papa – nema ni puta koji nas vodi do Gospodina. Crkva treba biti velika dvorana – više je puta Papa ponovio vjernicima u Bazilici i onima koji su misu pratili na internetu te ih upitao: „Kada se približi netko tko je ranjen, tko je pogriješio, čiji je životni put drugačiji, je li Crkva velika dvorana kako bi ga dočekala i povela do radosti susreta s Kristom? Euharistija želi nahraniti one koji su na putu umorni i gladni, nemojmo to zaboraviti“ – istaknuo je. Crkva nije prostor savršenih i čistih prostorija u kojoj nema mjesta ni za koga, naprotiv, Crkva otvorenih vrata, koja slavi oko Krista, velika je dvorana u koju svi mogu ući.

„Velika dvorana za mali komad kruha“

Velika dvorana, veliko blagovalište, jedna je od slika iz Evanđelja svetkovine Tijelova, na koje se Papa osvrnuo u propovijedi. Druga je slika čovjek koji nosi krčag vode. 'Pođite za njim', kaže Isus dvojici učenika koje je poslao u grad jer kamo ih

odvede taj čovjek, tamo će se blagovati pasha. Nepoznati čovjek tako postaje vodič za učenike, dok je krčag vode znak prepoznavanja koji – napomenuo je Papa – potiče na razmišljanje o žednom čovječanstvu, uvijek u potrazi za izvorom vode koja će utažiti njegovu žed i osvježiti ga. Svi mi idemo kroz život s krčagom u ruci; svi mi, svatko je od nas žedan ljubavi, radosti, uspješnoga života u humanijem svijetu. Za tu žed nije potrebna voda svjetovnih stvari jer je riječ o dubljjoj žedi, koju može zadovoljiti jedino Bog – istaknuo je Papa. Međutim, kako bi se slavila Euharistija, valja prepoznati tu žed za Bogom. Odnosno, trebamo biti svjesni da to ne možemo sami, nego su nam potrebni Hrana i Piće vječnoga života koji nas podupiru na putu. Današnja je tragedija – primijetio je Papa – to što je žed često ugašena. Zamrla su pitanja o Bogu, oslabjela je želja za Njim, sve su rjeđi oni koji traže Boga. Bog više ne privlači jer više ne osjećamo svoju duboku žed – primijetio je te istaknuo – Žed za Bogom vodi nas do oltara; ako nedostaje, naša slavlja postaju neplodna. Stoga, i kao Crkva, ne može biti dovoljna mala skupina uobičajenih osoba koje se okupljaju kako bi slavile Euharistiju; trebamo ići u grad, susresti se s ljudima, naučiti prepo-

znati i pobuditi žed za Bogom i želju za Evanđeljem. Osvrnuvši se potom na sliku velike dvorane, namještene i već spremne za pashalnu večeru, Papa je rekao da je ona velika dvorana za mali komad kruha. Bog se čini malenim kao komad kruha i upravo je zbog toga potrebno veliko srce da bismo ga prepoznali, divili mu se i prihvatili ga. Božja je prisutnost tako ponizna, skrivena, katkada nevidljiva, da je, kako bismo ju prepoznali, potrebno pripremljeno, budno i gostoljubivo srce – rekao je te dodao: „Ako, naprotiv, naše srce nema veliku dvoranu, slični spremištu u kojemu sa žaljenjem čuvamo

stare stvari; ako sliči tavanu na koji smo davno odložili svoj zanos i svoje snove; ako sliču skućenoj, mračnoj prostoriji jer živimo samo za sebe, za svoje probleme i svoje žalosti, bit će nemoguće prepoznati tu tihi i poniznu Božju prisutnost.“

Gospodin je taj koji ništa ne traži, nego daje sve!

Potrebna je velika dvorana koja konkretno znači da je potrebno proširiti srce; izići iz male sobe našega 'ja' i ući u veliki prostor čuđenja i divljenja. Upravo su čuđenje i divljenje ono što nam mnogo nedostaje – primijetio je Papa te dodao: „U brojnim aktivnostima koje činimo kako bismo se susreli,

okupili, zajedno razmotrili pastoral... ako nema toga, ako nedostaje čuđenje, divljenje, nema ni puta koji nas vodi do Gospodina. Neće biti ni sinode, ničega.“ I na kraju treća slika – Isus lomi kruh. Prava euharistijska gesta, gesta identiteta naše vjere, ali istodobno i potresna gesta jer Sin Božji postaje jaganjac i žrtvuje se da bi nam dao život. Gospodin nikoga ne lomi, nego lomi samoga sebe. Gospodin je taj koji ne zahtijeva žrtve, nego žrtvuje sebe. Gospodin je taj koji ništa ne traži, nego daje sve – istaknuo je Papa. Pozvani smo živjeti tu ljubav da bismo slavili Euharistiju. Jer, ne možeš lomiti nedjeljni Kruh ako

je tvoje srce zatvoreno za braću – napomenuo je. Ne možeš jesti taj Kruh ako ne daš kruha gladnomu. Ne možeš podijeliti taj Kruh ako ne dijeliš trpljenje onih koji su u potrebi. Na kraju svega, i od naših će svečanih euharistijskih slavlja ostati samo ljubav. Postanimo Crkva s krčagom u ruci koji pobuđuje žed i donosi vodu. Otvorimo širom srce u ljubavi kako bismo bili prostrana i gostoljubiva dvorana u koju svi mogu ući i susresti Gospodina. Razlomimo svoj život u suosjećanju i solidarnosti kako bi svijet preko nas vidio veličinu Božje ljubavi – potaknuo je na kraju papa Franjo. (Vatican News – aa)

Sveta Stolica ušla u Svjetsku zdravstvenu organizaciju kao stalni promatrač

Rezolucijom pod naslovom „Sudjelovanje Svete Stolice u Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji“, koja je usvojena na 74. zasjedanju, više od 70 zemalja podržalo je kandidaturu Svete Stolice za promatrača, kao države nečlanice Svjetske zdravstvene organizacije

VATIKAN Svjetska zdravstvena skupština 31. svibnja 2021. godine konsenzusom je usvojila rezoluciju *Sudjelovanje Svete Stolice u Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji*. Odluku je predložila Italija, a više od 70 zemalja podržalo je kandidaturu Svete Stolice za stalnoga promatrača Svjetske zdravstvene organizacije, kao države nečlanice. Riječ je o svjedočanstvu zauzimanja obitelji naroda, putem dijaloga i međunarodne solidarnosti, u suočavanju sa svjetskim zdravstvenim izazovima koji pogađaju čovječanstvo. U priopćenju za tisak Sveta Stolica, između ostaloga, naglasila je da takva odluka odražava odnos koji Sveta Stolica neprekidno ima s tom organizacijom još od 1953. godine, kada je, na posebne pozive glavnoga ravnatelja Svjetske zdravstvene organizacije, počela sudjelovati na zasjedanjima Svjetske zdravstvene skupštine kao promatrač *ad casum* (promatrač od slučaja do slučaja). Svetu se Stolicu redovito pozivalo i na

sastanke upravnih tijela organizacije. Riječ je – navodi se u priopćenju talijanske Vlade – o priznanju važne uloge koju je Sveta Stolica imala na humanitarnom i zdravstvenom polju, posebno u zemljama u razvoju, te nedavno u borbi protiv pandemije. Uvjeren sam da će Sveta Stolica, koja kroz organizacije Katoličke Crkve već godinama pruža pomoć milijunima potrebitih ljudi širom svijeta, donijeti dragocjenu dodanu vrijednost Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji te još ojačati duh solidarnosti na svjetskoj razini. Bit će to veliko nadahnuće za sve države članice – izjavio je talijanski ministar vanjskih poslova Luigi di Maio.

(Vatican news-Francesca Sabatinelli – Vatikan;
Ivana Čičmir – Split)

Talijanski biskupi: potrebna je istinska ekološka tranzicija

Potrebno je boriti se, brzo i učinkovito, protiv društveno-ekološkoga propadanja koje se isprepliće s dramatičnim fenomenima pandemije posljednjih godina – snažna je uputa talijanskih biskupa u poruci povodom 16. svjetskog dana molitve za brigu o stvorenomu koji će se održati 1. rujna u Tarantu, na temu „Planet kojem se nadamo. Okoliš, rad i budućnost.“

Potrebno je boriti se, brzo i učinkovito, protiv društveno-ekološkoga propadanja koje se isprepliće s dramatičnim fenomenima pandemije posljednjih godina – snažna je uputa talijanskih biskupa u poruci povodom 16. svjetskog dana molitve za brigu o stvorenomu koji će se održati 1. rujna u Tarantu, na temu „Planet kojem se nadamo. Okoliš, rad i budućnost. #svejepovezano“. U eri punoj proturječja i prilika – napisali su biskupi – put koji vodi do Taranta zahtijeva dodatno sudjelovanje svih, kako bi to bio put Crkve koja namjerava koračati zajedno i u sinodalnom stilu. Citirajući dokument *Instrumentum laboris* sa sinode održane u listopadu, dokument koji na 65 stranica i u sedam poglavlja dotiče različite aktualne teme, biskupi su istaknuli: „Klimatske promjene nastavljaju napredovati sa štetom koja je sve veća i neodrživija.“ Vremena je malo. Potrebna je istinska ekološka tranzicija koja može promijeniti neke osnovne pretpostavke našega razvojnog modela – upozorili su. Ta tranzicija dubinski preobražava naš oblik života kako bi se na mnogim razinama ostvarila ekološka preobrazba na koju poziva šesto poglavlje enciklike *Laudato si'* pape Franje – objasnili su biskupi. Talijanski su biskupi pozvali na nastavak puta tražeći drugačiji način postojanja, oživljen ljubavlju prema Zemlji i stvorenjima koja tu

stanuju, obilježen razlučivanjem, važnim odlukama te, iznad svega, povjerenjem u budućnost. U ekološkoj preobrazbi – primijetili su biskupi – mora se napustiti potrošački razvojni model koji povećava nepravde i nejednakosti kako bi se usvojio model usredotočen na bratstvo među narodima. Vapaj Zemlje i siromaha traži od nas da im pomognemo. Biskupi su se zauzeli za praćenje i poticanje potrebnih promjena, ali da bi ekološka preobrazba bila ispravna, mora biti također „ekumenska i međureligijska“, uz uključenje svih društvenih čimbenika u zajednički projekt kako bi se izbjegao neuspjeh koji bi slijedio pazeći samo na pojedinač-

ni ili grupni interes. Istovremeno, ta ispravna preobrazba ne smije kažnjavati, posebno u poslovnom smislu, one koji se izravno izlažu promjenama. Na kraju, ekološka preobrazba podrazumijeva novi društveni sporazum i u Italiji. Potrebno je stoga pažljivo razlučivanje, otvoreno za budućnost, kako bi se došlo do promjene u sinodalnom stilu. Put prema društvenom tjednu u Tarantu, koji je u tijeku, treba prihvatiti cijela Crkva u Italiji, kako bi se ojačalo njeno odgojno zauzimanje da enciklica *Laudato si'* postane kompas služenja društvu i Zemlji – zaključili su talijanski biskupi. (Francesca Sabatinelli – Vatikan; Ivana Čičmir – Split)

Stogodišnjakinji gđi Milki Želesko iz Gologoričkoga Dola čestitku poslala kraljica Elizabeta II.

U malom zaseoku Želeski nedaleko Gologoričkoga Dola u župi Gologorica živi gđa Milka (Emilia) Želesko, rođ. Rade, koja je u nedjelju, 25. travnja 2021. godine proslavila svoj 100. rođendan. Gđa Milka rođena je davne 1921. godine u župi Krbune, od oca Blaža i Majke Ivane, rođ. Celić, kao najmlađa od šesnaestero djece. Obitelj je živjela samo od poljoprivrede, pa kako su djeca stasala, tako su odlazila jedan za drugim trbuhom za kruhom, najvećim dijelom u Ameriku. Odande su redovito pomagali roditelje i mlađu braću i sestre. Od njih šesnaestero samo je četvero ostalo na rodnoj grudi i tu osnovalo obitelji. Odrastajući u mnogobrojnoj vjerničkoj obitelji, gđa Milka vrlo je rano upoznala Boga i zavoljela Crkvu. Ta se ljubav iz mladosti duboko ucijepila u njeno srce te ostala nit vodilja čitavoga života. U rodnoj župi Krbune vrlo se rano uključila u župni zbor, a sve do udaje s radošću je obavljala službu sakristanke. Osobito se rado prisjeća vremena kada je župnik u Krbunama i Gologorici bio tada mlad svećenik pok. riječko-senjski nadbiskup Josip Pavlišić, koji je svojom poletnošću i zauzetošću u duhovnom vodstvu posebno oko sebe okupljao mlade te ih usmjeravao prema kreposnom životu i bogobožnosti. Godine 1946. Milka se udaje za Antona Želesko i seli u Želeske, u župu Gologorica. Nakon udaje uključuje se u život nove župne zajednice kao pjevačica, ali i vrijedna župna suradnica na koju su župnici uvijek mogli računati. Zajedno sa suprugom obrađivala je zemlju. Bili su poznati po proizvodnji voća i povrća koje su prodavali na sajmovima i labinskoj tržnici.

Bog im je podario pet kćeri: Mariju, Anku, Nevenku, Zoricu i Suza-

nu te sina Tončija koji je preminuo kao dojenče.

Krunica – snaga u svakodnevnim životnim poteškoćama

Gđa Milka prisjeća se kako je život bio mukotrpan osobito poslije II. svjetskog rata kada je bila nestašica svega. No, svojom upornošću i marljivošću uspjeli su unaprijediti svoje gospodarstvo. Život zna često biti nepredvidljiv tako da su gđu Milku nastavili pratiti gubitci dragih osoba. Izgubila je unuka Gabrijela koji je stradao u dobi od samo 17 godina, potom joj 1993. godine umire suprug Anton, nešto kasnije najmlađa kći Suzana te dva zeta, Anton i Josip. Sve je te tužne trenutke gđa Milka podnosila hrabro, s puno pouzdanja u Boga. Krunica, od koje se nije odvajala, davala joj je snagu u svakidašnjim životnim poteškoćama. Često je čitala Sveto pismo te iz njega crpila snagu i putokaz u životu. Svećenici su uvijek bili dobrodošli gosti u njihovu domu. Posebno je bila ponosna na svoga nećaka-svećenika pok. Ivana Graha iz Cerovlja. Vjera joj je bila glavni oslonac u životu, a unuci i danas pamte kako ih je po izlasku iz kuće svaki put blagoslivljala i prekrižila. Dugo godina živi s kćeri Zoricom koja je ostala na djedovini.

Čestitka kraljice Elizabete II.

Jedan dio obitelji Želesko živi u Kanadi, točnije kći Anka sa suprugom Vitom te sinovima Nandom, Davidom i Josephom, koji su osnovali svoje obitelji. Joseph, unuk gđe Milke, profesor je i državljanin Kanade, koja je nastala kao unija britanskih kolonija na sjevernoameričkom kontinentu kao federalna unija sa statusom dominiona. Kanada je parlamentarna demokracija i ustavna monarhija s kraljicom Elizabetom II. kao monarhom. Joseph je

kao takav građanin čestitao kraljici Elizabeti II. i njenu suprugu, princu Filipu, rođendan te napomenuo kako je njegova baka u Hrvatskoj vršnjakinja njezina supruga, princa Filipa. Unatoč godinama, bistroumna Kraljica nije zaboravila tu po-jedinost te je kad je došlo vrijeme, uputila svoju čestitku u Gologorički Dol. To je vjerojatno jedna od rijetkih kraljevskih čestitki upućenih na Istarski poluotok. Osim toga, čestitku je gđi Milki uputio i kanadski premijer Justin Trudeau. Gđa Milka nadaleko je bila poznata kao izvršna kuharica te je vrlo često i rado okupljala oko stola u svom domu užu i širu obitelj, stoga nije čudno da su se i njezini najbliži uz poštivanje epidemioloških mjera pridružili svečanoj proslavi jubilarne 100. rođendana te zaželjeli slavljenicu dobro zdravlje i Božji blagoslov. (Mirjana Ferenčić)

KATEKIZAM: „JA SAM KOJI JESAM”

KATEKIZAM KATOLIČKE CRKVE

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

(205) Mojsije reče Bogu: „Ako dođem k Izraelcima pa im kažem: ‘Bog otaca vaših poslao me k vama’, i oni me zapitaju: ‘Kako mu je ime?’ – što ću im odgovoriti?” „Ja sam koji jesam”, reče Bog Mojsiju. I nastavi: „Ovako kaži Izraelcima: ‘Ja jesam’ posla me k vama (...) To mi je ime do vijeka, tako će me zvati od koljena do koljena.” (Izl 3, 13-15)

206 Objavljajući svoje tajnovito ime JHVH, „ja sam onaj koji jest”, ili „ja sam onaj koji jesam” ili također „jesam koji jesam”, Bog kaže tko je on i kojim ga imenom treba nazivati. To je božansko ime tajnovito, kao što je i sam Bog tajna. Ono je u isti mah objavljeno ime i kao uskrata imena; i upravo time ono najbolje izriče Božju zbilju, ono što je beskrajno, iznad svega, što možemo shvatiti ili izreći: on je „skriveni Bog” (Iz 45,15), ime mu je neizrecivo, a ujedno je Bog koji se približava ljudima.

43 Kad tako govorimo o Bogu, naš se govor do duše izražava na ljudski način, ali stvarno on doseže samog Boga, a da ga ipak ne može izreći u njegovoj beskrajnoj jednostavnosti. Trebamo sebi posvijestiti da „se ne može istaći neka sličnost između Stvoritelja i stvorenja, a da se između njih ne opazi još veća ra-

zličnost” te da „o Bogu ne možemo dokučiti ono što On jest, nego samo što On nije, i kako se druga bića postavljaju prema njemu”.

207 Objavljajući svoje ime, Bog ujedno objavljuje i svoju vjernost koja je od vijeka i do vijeka, koja vrijedi za prošlost: „Ja sam Bog tvojih otaca” (Izl 3,6) i za budućnost: „Ja ću biti s tobom”

(Izl 3,12). Objavljajući svoje ime „Ja jesam”, Bog se objavljuje kao Bog koji je uvijek tu, prisutan za svoj narod da ga spasi.

208 Suočen s tom privlačnom i tajnovitom prisutnošću Božjom, čovjek otkriva svoju neznatnost. Pred gorućim grmom Mojsije skida svoju obuću i pokriva si lice u suočavanju s božanskom svetošću. Pred slavom tripot svetoga Boga Izaija uzvikuje: „Jao meni, propadoh, jer sam čovjek nečistih usana.” (Iz 6,5). Pred božanskim znakovima koje Isus čini, Petar uzvikuje: „Idi od mene, Gospodine, jer sam grešnik.” (Lk 5,8) Ali budući da je svet, Bog može čovjeku, koji se pred njim otkriva kao grešnik, oprostiti: „Neću više gnjevu dati maha (...) Ja sam Bog, a ne čovjek, Svetac posred tebe.” (Hoš 11,9) Isto će reći apostol Ivan: „Umirit ćemo pred njim srce svoje ako nas ono u bilo čemu osuđuje, jer Bog je veći od našega srca i znade sve.” (1 Iv 3, 19-20)

724 U Mariji Duh Sveti objavljuje Očeva Sina koji je postao Djevičinim Sinom. Ona je gorući grm konačnog bogojavljenja: ispunjena Duhom Svetim, ona pokazuje Riječ u skromnosti svoga tijela dajući da je upoznaju siromasi i prvine poganskih naroda.

448 Veoma se često u Evanđeljima neke osobe obraćaju Isusu oslovljavajući ga „Gospodine”. Taj naziv izražava poštovanje i pouzdanje onih koji se približavaju Isusu očekujući od njega pomoć i izlječenje. Izgovoren na poticaj Duha Svetoga, izražava priznanje Isusova božanskoga otajstva. U susretu s uskrsnulim Isusom postaje izraz klanjanja: „Gospodin moj i Bog moj!” (Iv 20,28), poprimajući tada oznaku ljubavi i odanosti, što će ostati svojstveno kršćanskoj predaji: „Gospodin je!” (Iv 21,7)

388 S napretkom Objave osvjetljuje se i stvarnost grijeha. Premda je Božji narod Staroga zavjeta nekako upoznao ljudsko stanje u svjetlu pada, kako je prikazan u Knjizi Postanka, ipak nije mogao dosegnuti krajnje značenje povijesti: ono se posve očituje u svjetlu Smrti i Uskrsnuća Isusa Krista. Treba poznavati Krista kao vrelo milosti da se prepozna Adam kao izvor grijeha. Duh-Paraklet, poslan od Uskrsloga Krista, došao je da „pokaže svijetu što je grijeh” (Iv 16,8), objavljujući onoga koji ga je od grijeha otkupio.

PRID ŽETVU

Sunce toplu forcu skaliva u zrnje.
Kvaja vabi kosce: hote žito žeti.
Zaresle su štaze, procvitalo trnje;
ča ne gre u kasune, zemja će uzeti.

Glavnja se skaliva u škuru kaladu;
zrnje trepi ćuteć suncistok.
Će li šijun učinit monadu
i utući klase u blatni potok?

Sejak se prikriži, škurnice zapire,
i zazivje pomoć, poglediva gori;
još mu je ustalo u prsima vire.

“O, Bože preveli, nas brižne pomori!”
U ti hip šajeta namigne na klase;
svi u jenen smihu oni mole za se.

Tomislav Milohanić

SF. CUV.

MACRINA

Obitelj svetaca

Bračni par iz Ponta u Grčkoj, Bazilije i Emelija, imali su desetero djece. Najstarija se zvala Makrina.

Makrina je bila od najranije dobi poučavana u Svetome pismu. Kako je bila lijepa, imala je i puno prosaca. Otac joj je po običaju izabrao zaručnika. No, on je prerano umro i od braka nije bilo ništa. Makrina je pak odlučila ostati i preko groba vjerna zaručniku, zavjetovavši mu se na vjernost, uzimajući obavljene zaruke kao pravi brak te je nastavila živjeti kao žena koja očekuje muža da se vrati s dalekoga puta. Ostala je u kući i pomagala majci oko brige za braću i njihov odgoj, pogotovo nakon što je majka obudovjela nakon rođenja desetoga djeteta. Kad su svu djecu „digle na noge”, kad su svi bili dostojno zbrinuti, Makrina je nagovorila majku da se potpuno posvete Bogu tako da se povuku u samoću i osnuju samostan u kojemu će biti članice i njihove sluškinje. Tako su i učinile. Osnovale su samostan u samotnom kraju Anessija

, nedaleko mjesta Hore nel Ponto, na obalama rijeke Iris. Makrina, kao najstarija od djece, imala je snažan utjecaj ne samo na majku nego i na ostalu djecu. Tako je utjecala na brata Bazilija da ostavi svjetovni život erudita i postane monahom oko 356. godine. Nešto kasnije izabran je za biskupa Cezareje (370. godine). Crkva ga pamti kao Bazilija Velikog. Na povratku je posjetio sestru u samostanu i tom prilikom zaredio svoga mlađeg brata Petra, koji je živio u obližnjem muškom samostanu, za svećenika. Nakon smrti majke, 373. godine, Makrina je postala poglavaricom samostana. Treći brat, Grgur, išao je na sabor u Antiohiju. Postao je biskupom Nisse, pa ga Crkva pamti kao Grgura Niškog. Vraćajući se sa sabora, svratio je u Anesse posjetiti sestru. Našao ju je na samrti i tako je ona imala utjehu u zadnjim trenucima: utjehu kakvu može dati samo duhovan čovjek, potpuno predan Bogu, kakav je bio Grgur. Makrina je umrla 379. Grgur Niški napisao je djelo pod

naslovom *Život Macrina* u kojem opisuje njezinu svetost i asketizam cijeloga života. Zanimljivo je da se i njena baka po ocu zvala Makrina i da je bila svetačkoga života pa ih razlikuju: Makrina Starija i Makrina Mlađa.

Hvala Bogu i u naše vrijeme ima takvih obitelji u kojima se, ne samo jedan nego više, čak svi potomci, odlučuju posvetiti cijeli i sav život Bogu. Oni nemaju biološko potomstvo, ali imaju one koje, kako kaže sveti Pavao, „ponovno u bolovima rađaju” (duhovnu djecu – vjernike). To je posebno svjedočanstvo u vremenu koje vidi svu vrijednost u materijalnom bogatstvu, u ostavštini koju će namrijeti potomstvu, u karijeri koja će ih učiniti potomcima poznatih i iznimnih...u ovisvjetskim nadama. To je mentalitet koji upire pogled u nebo i u nebo polaže svu svoju nadu. Zaslužuju čast od nas vjernika. Možda neće biti proglašeni svetcima, ali su svakako vrijedni našeg poštovanja. Skidam kapu!

MUČENIK DON ANGELO TARTICCHIO

Dok se mnogo u Istri govori o mučenstvu don Miroslava Bulešića i don Bonifacija, koji su vrlo svečano proglašeni blaženima, gotovo se nikada ništa nije čulo o mučenstvu don Angela Tarticchija koji je zvjerski mučen. Don Angelo je rođen u Galižani 25. ožujka 1907. godine, od oca Costanza i majke Marije Delmoro, zvani „Naron“. Imali su šestero djece. Učio je u Koparskom sjemeništu i teologiju u Gorizi. Zaređen je 1. svibnja 1932. sa još dvojicom kolega. Službovao je u Župi svetoga Antuna Opata u Rovinjskom Selu, u Kanfanarskom dekanatu. Župa tada ima 920 žitelja.

Susjedni Rovinj ima 10 400 duša, devet svećenika, franjevački samostan s četiri svećenika i tri brata laika, salezijanski samostan s dva svećenika i četiri klerika. U samostanu Providnosti svetoga Gajetana osam je časnih sestara, od kojih su četiri radile u dječjem vrtiću, te 16 sestara Družbe Božanskog Spasitelja – „Divini Salvatoris“. Rovinj je bio, dakle, vrlo razvijenoga duhovnog života.

Don Angelo je poput Arškoga Župnika imao relativno malu župu, sa svega 920 duša. Koji je razlog njegove otmice, nije poznato. Možda zato što ga je u malom mjestu bilo lakše odvesti. Zato što je bio Talijan? U jednoj bilješci uz njegov datum smrti piše: „Okrivljen zbog suradnje s okupatorom“. To ništa ne znači. U psihološkom ratovanju takve su se optužbe prišivale svakome koji je bio određen za ubojstvo.

Partizani su ga uz pomoć talijanskih komunista oteli noću na sam blagdan zaštitnice Rovinja 16. rujna 1943., s 43 župljana i odveli ih u pazinski zatvor, njega kao „narodnoga neprijatelja“, iako se tako nazivalo sve osuđene. Ondje su zadržani tri dana. Nije poznato kakva su sve mučenja preživjeli. Sve su 19. rujna, svezane bodljikavom žicom, odveli u Lindar i dalje na tlo Gračišća, gdje su ih strijeljali i strmoglavili u boksitnu jamu.

Iz jame su ih izvadili pulski vatrogasci tek nakon dva mjeseca. Tijelo je don Angela nađeno posve golo, a glava mu je bila okrunjena krunom bodljikave žice. Spolne su mu organe odrezali i njima začepili usta. Nekako se može razumjeti strijeljanje po zapovijedi, iz mržnje ili osvete, ali je vrlo teško razumjeti kako se može čovjek nad čovjekom tako sotonistički izivljavati.

U onim se kaotičnim uvjetima nitko nije usudio prevesti Mučenikovo tijelo. Po njega je iz Galižane, udaljene 40-ak kilometara, kravama došao njegov otac. U crkvi su svi plakali. Vjerojatno je, predviđajući smrt, u svojoj duhovnoj oporuci napisao: „Svima sve opraštam svim srcem.“ Pokopan je na galižanskom groblju odmah lijevo nakon glavnoga ulaza, u grobnici obitelji „Demori“, koju je rodbinskom vezom naslijedila obitelj Demori.

Don Angelo je ubijen u naponu snage, u 36. godini života i devetoj godini svećeništva. Galižana ima svoga Mučenika koji je ubijen *in odium fidei* – iz mržnje prema vjeri, kao što su blaženi Miroslav i Bonifacije. U neku ruku, njemu se do danas čini nepravda jer je ostao zaboravljen. Najmanje što se može učiniti jest slaviti ga u Galižani i Rovinjskom Selu, zajedno s drugim žrtvama rata.

Marijan Jelenić

ZLATNI PIR

U Brajkovićima (Kanfanar), u crkvi Majke Božje od Zdravlja, dana 22. 5. 2021., pod svetom misom koju je predvodio don Damir Štifanić, pedesetu obljetnicu braka proslavili su Zorko i Danica Jurman. Suprug Zorko Jurman rođen je 18. 10. 1949. u selu Bubani, od oca Eugena i majke Marije, r. Putina, a mjesto stanovanja bilo je Bubani 10. Kršten je u Kanfanaru 13. 5. 1951. (na isti je dan krštena i njegova sestra Slavica), a kumovi su mu bili Janko Peteh i Marija Putina iz Kanfanara. Svećenik koji ga je krstio bio je vlč. Franjo Duda iz Pazina. Svetu krizmu primio je 6. 8. 1961. u Raklju. Supruga je Danica, r. Pauletić u Baratu od oca Josipa i maje Marije, r. Krajcar, 18. 10. 1951. Mjesto stanovanja navodi se Barat 91. Krštena je u Kanfanaru 7. 10. 1951., a kumovi su joj bili Anton Matošević iz Kanfanara i Marija Kresina iz Žminja. Krstio ju je don Marijan Bartolić dok je župnikom tada bio don Marcel Krebel. Svetu krizmu je primila 27. 8. 1961. u Kanfanaru.

Zorko i Danica sklopili su sakrament ženidbe 24. 10. 1970. u Kanfanaru. Vjenčao ih je don Ivan Krajcar, a svjedoci su bili Mario Marić iz sela Burići i Lidija Sošić iz sela Bubani. Župnik je tada bio don Janko Gortan. Bog im je podario dvoje djece, Sandra i Katarinu, te četvero unuka: Matiju, Jakova, Josipa i Ivana. Zlatnim mladencima čestitamo i neka ih prati Božji blagoslov.

Don Joško Listeš

Franjo Rački i Josip Juraj Strossmayer o biskupima zapadnih hrvatskih krajeva II. DIO

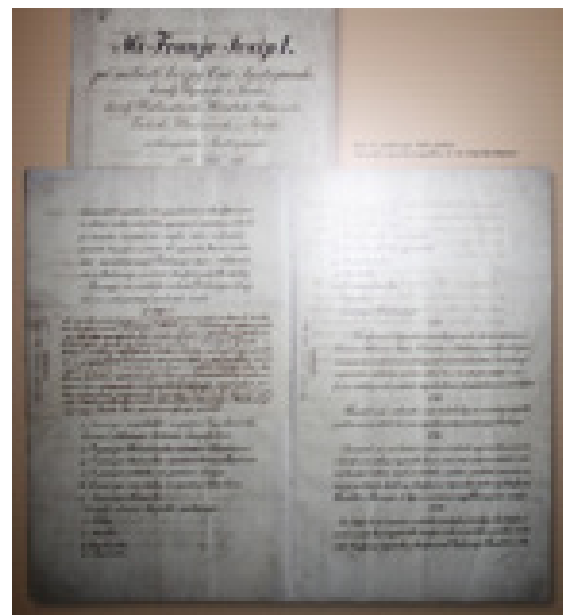
Godine 1881. nekadašnje područje Vojne krajine ipak je vraćeno pod vlast bana i Sabora, ali to ni izbliza ne zadovoljava težnje Hrvata koji traže i sjedinjenje Dalmacije, Istre i Kvarnerskih otoka s Banskom Hrvatskom. Pokušaji Mađara da umanje hrvatsku autonomiju izazivaju jak otpor, pa i oružane sukobe.

U međuvremenu, novi ratni porazi i unutarnjopolitičke teškoće natjerali su bečki dvor na temeljitije preuređenje Habsburške Monarhije. Dvor se tako odlučio nagoditi s vladajućim strukturama Mađara, pa je rezultat toga pretvaranje Monarhije 1867. god. u dvojnu državu, u Austro-Ugarsku, koja se sastoji od dvaju dijelova, a vezuje ih osoba vladara te vanjski i vojni poslovi. U novu se koncepciju morala, dakako, uklopiti i Banska Hrvatska i ostali teritorij Hrvatske. Tako je godinu dana kasnije uslijedila Hrvatsko-ugarska nagodba. Prema tome je dokumentu Banska Hrvatska bila samostalna na području zakonodavstva, uprave, bogoštovlja i nastave te pravosuđa. Ostali su poslovi bili zajednički. Glavni su problemi Nagodbe bili činjenica da tadašnja Hrvatska nije dobila samostalnost na području financija, kao i neriješen problem pripadnosti tadašnje Rijeke. Naime, nakon Nagodbe taj grad – na desnoj obali potoka Rječina – našao se izravno pod upravom Pešte, a uskoro je uslijedio «provizorij», odnosno privremeno rješenje koje je u

praksi isto tako išlo u korist Mađara sve do raspada Dualne Monarhije 1918. godine. Sama pak Nagodba postavila je i nerješive prepreke za ujedinjenje svih hrvatskih zemalja jer dok se jezgra hrvatskoga prostora našla u ugarskom dijelu Monarhije, Dalmacija i Istra i dalje su ostale u njezinu austrijskom dijelu. Zbog svega toga Nagodba je naišla na oštar otpor u najvećem dijelu tadašnje hrvatske javnosti, ali svi su pokušaji da se Nagodba bitno promijeni – u kojima su značajni akteri bili upravo Strossmayer i Rački – sve do propasti Austro-Ugarske bili uzaludni. Štoviše, velik je broj peštanskih političara smatrao kako je Banska Hrvatska prema nagodbi, dobila prevelika prava, stoga su sustavno ta prava nastojali umanjiti. Nasuprot tomu, dio hrvatskih političara nastojao je izvući iz nje što je više moguće za Bansku Hrvatsku i njezino stanovništvo. To je posebno došlo do izražaja za banovanja Ivana Mažuranića (1873. – 1880.), kada se zemlja ubrzano modernizira. Tako je otvoreno Sveučilište u Zagrebu, uvedena je odgovornost bana Saboru, pravosuđe se odvojilo od uprave, uvedeno je obvezatno osnovno školovanje, sloboda okupljanja i tiska, dokidaju se posljednji ostatci feudalnih odnosa itd.

Sjedinjenje Dalmacije, Istre i Kvarnerskih otoka s Banskom Hrvatskom

Ubrzana modernizacija ipak ne rješava glavne probleme hrvatskoga naroda. Po austrougarskoj okupaciji Bosne i Hercegovine 1878. god. ponovno se zaoštavaju odnosi između Hrvata i Srba zbog pitanja pri-

padnosti tih pokrajina hrvatskom ili srpskom području. Godine 1881. nekadašnje područje Vojne krajine ipak je vraćeno pod vlast bana i Sabora, ali to ni izbliza ne zadovoljava težnje Hrvata koji traže i sjedinjenje Dalmacije, Istre i Kvarnerskih otoka s Banskom Hrvatskom. Pokušaji Mađara da umanje hrvatsku autonomiju izazivaju jak otpor, pa i oružane sukobe. Ni banovanje grofa Karolyja Khuena Hédervárya, u čije vrijeme smrću Račkoga (1894.) završava *Korespondencija*, situacija se nije smirila. U *Korespondenciji* i Strossmayer i Rački progovaraju i o mnogim pojedincima u Banskoj Hrvatskoj i izvan nje, pa tako i o onima koji potječu iz zapadne Hrvatske, dakle, iz Istre, Kvarnerskoga primorja, Gorskoga kotara i dijela Like, ili su tamo obitavali u doba njezina nastanka. Tako je govor i o petorici ordinarija triju biskupija na području zapadne Hrvatske – u

Tršćansko-koparskoj, Porečko-puljskoj i Krčkoj biskupiji, koje su u to doba pripadale Goričkoj nadbiskupiji, a jedan je iz Senjske biskupije, koja pripada Zagrebačkoj nadbiskupiji. U *Korespondenciji* je tako i govor o istomišljeniku Strossmayera i Račkoga, o biskupu Jurju Dobrili. Za njega Šišić navodi u bilješci: «Juraj Dobrila (1812. – 1882.) od 1857. – 1875. biskup porečko-puljski, a od 1875. do 1882. biskup tršćanski, hrvatski rodoljub i književnik.»

Od Velog Ježenja do Beča

Juraj Dobrila rođen je u središnjoj Istri, u selu Veliki Ježenj (Tinjanština), 16. travnja 1812. godine, i to u siromašnoj obitelji Ivana i Kate, rođene Živčić, uz sedmero braće i sestara. U rodnome je mjestu završio osnovnu školu, istaknuvši se natprosječnim sposobnostima. Stoga je njegov učitelj, kapelan Ivan Radetić, preporučio njegovim roditeljima da ga pošalju na daljnje obrazovanje. S obzirom na loš materijalni status obitelji Dobrila, učitelj mu je u franjevačkome samostanu u Pazinu osigurao besplatan smještaj i hranu. Ondje je završio njemačku normalku, nakon čega ga franjevci šalju u gimnaziju Karlovac, gdje je i maturirao. Nakon mature krenuo je sa svećeničkim obrazovanjem, najprije u Trstu, a potom na studiju bogoslovije u Gorici, koji je dovršio 1837. godine. Kao mladomisnik Dobrila je poslan za duhovnoga pomoćnika u Mune na Ćićariju, u Istru, gdje je, međutim, došlo do trzavica između njega i domaćina mu župnika. Odlazi na daljnje obrazovanje u Augustineum u Beč, inače najelitniji crkveni augustinski sveučilišni zavod u Habsburškoj Monarhiji, gdje je i doktorirao. Ondje je upoznao mnoge buduće značajne ličnosti koje su obilježile politički, društveni i ini život Monarhije XIX. stoljeća. U periodu od 1839. do 1842. Dobrila je bio čak i instruktor Franji Josipu, koji mu je – kaže se – obećao imenovanje za biskupa kada stupi na prijestolje Monarhije. Krajem 1842. god. odlazi u Trst, u to doba sjedište Austro-ilirskog primorja, u čijem su se sastavu nalazili Istra i Kvarnersko primorje. Ondje je bio kapelanom za njemačke vjernike u tada najvećoj tršćanskoj crkvi, crkvi sv. Antuna Novog, a 1844. god. postaje vjeroučitelj i privremeni ravnatelj glavne gradske pučke djevojačke škole. Od 1849. do 1854. bio je privremeni profesor i rektor pastoralnog bogoslovlja. Nakon toga – do 1858. – bio je župnikom u tršćanskoj stolnici Sv. Justa te savjetnikom biskupskog suda za ženidbene spore. Iz Dobrilina tršćanskog razdoblja ističemo članstvo u tamošnjemu Slavjanskome društvu, gdje je ostvario kontakte s mnogim tršćanskim uglednicima. Ondje je do izražaja došla njegova karitativna djelatnost, osobito u vrijeme istarske gladne 1852. i 1853. godine. O tome koliki je ugled Dobrila stekao za vrijeme boravka u Trstu, svjedoči i podatak da su mu nakon proglašenja porečko-puljskim biskupom u listopadu 1857. god. tršćanske gradske vlasti poslale trojicu vijećnika da mu u ime toga grada čestitaju. (*nastavlja se*)

Marija Ivančić (rođena Višković)

KAŠĆERGA Dana 3. svibnja 2021., okrijepljena svetim sakramentima i okružena svojim najmilijima, preminula je teta Marija Ivančić (rođena Višković) iz Kašćerge. Rođena je 3. 4. 1930. u Malim

Turinima blizu Labina u velikoj obitelji gdje se cijnila vjera, marljivost i poštenje. Mlada se udala za Janka Ivančića i u tom im je braku Bog podario četvero djece: Zdenku, Lučjana, Nerinu i Klaudija. Obitelj se polako širila i teta Marija imala je 12 unuka i 11 praunuka. Tu je sigurno bilo puno veselja, radosti, ali i žrtava i poteškoća. Ona je obitelj svojim vedrim duhom stalno gurala naprijed i strpljivo podnosila sve nedaće, pa i kad je prije mnogo godina ostala udovica, a u tome joj je zasigurno pomagala čvrsta vjera u Boga. Bila je primjer gdje se vjera stavlja na prvo mjesto, a onda se i sve drugo posloži. Tako nije propuštala nijednu misu dok ju je zdravlje služilo. Obavljala je sve svibanjske i listopadne pobožnosti, a tako i pobožnosti Križnoga puta. Vjerujem da je to kasnije, kad nije mogla u crkvu, obavljala u svom domu. Imala sam prilike biti s njom u sobi u Međugorju i sve one molitve koje je molila prije sna i prve jutarnje, može moliti samo žena duboke vjere i sve ih je znala napamet. To su vrijednosti koje bi uvijek trebalo davati kao primjer novim naraštajima. Dok ju je zdravlje služilo, pohađala je mnogobrojna hodočašća Majci Božjoj, a posebno je štovala Majku Božju Trsatsku. Kao prva susjeda svećenicima u Kašćergi, bila je desna ruka i pomagala u svemu što je bilo potrebno. Pri kraju ovozemaljskoga života Bog ju je pohodio i u bolesti koju je strpljivo podnosila. Njezini potomci mogu biti Bogu zahvalni da su imali takvu mamu, nonu i pranonu. Neka joj dragi Bog podari život vječni. (*Klara Koraca*)

s. M. Zdravka Petrović

Sestra Služavka Malog Isusa (1939. - 2021.)

Sestra Zdravka Petrović rođena je 20. srpnja 1939. u Režancima, u župi Svetvinčenat, od oca Mate i majke Agate, rođ. Štoković. Rasla je i odgajana u uzornoj katoličkoj obitelji i župnoj zajednici, u katoličkom i rodoljubnom duhu, zajedno s dva brata, koji su postali svećenici: vlč. Branimirom Aleksandrom i vlč. Dragutinom.

U šesnaestoj godini života, u siječnju 1955. godine, došla je u Družbu sestara Služavki Malog Isusa, u samostanu otaca franjevača konventualaca u Puli, u kojem su sestre obavljale domaćinske poslove. Sa sestrama godinu dana kao redovnička pripravnica moli i radi, a zatim odlazi u samostan u Samoboru, gdje pohađa i završava osmi razred osnovne škole. Sljedeće dvije godine, 1957. i 1958., živi u generalnoj kući Družbe u Zagrebu te pohađa glazbenu školu.

U novicijatu ulazi 14. kolovoza 1959. u Zagrebu. Privremene redovničke zavjete polaže 15. kolovoza 1960. godine, a doživotne 15. kolovoza 1966. godine u Zagrebu. Nakon položenih privremenih redovničkih zavjeta pet godina boravi u samostanu u Vrgorcu, gdje obavlja službu voditeljice crkvenoga pjevanja u župi, drži sate klavira i brine o urednosti crkve i crkvenoga rublja. Dolazi 14. veljače 1966. u Trilj, gdje obavlja službu katehiste, voditeljice crkvenoga pjevanja, uređuje župnu crkvu i crkveno rublje. Od 1. rujna 1967. do 6. listopada 1970. djeluje u Župi sv. Jurja i sv. Eufemije u Rovinju, u Istri, u kojoj su djelovale sestre Služavke Maloga Isusa.

U listopadu 1970. dolazi u zajednicu sestara u Trogiru. Tijekom deset godina obavlja službu orguljašice i voditeljice crkvenoga pjevanja u Katedrali, ima vjeronauk u župi, brine o urednosti Katedrale i

pripadajućih joj crkava i crkvenoga rublja. Od prosinca 1980. do siječnja 1982. godine u Čilipima obavlja službu sviračice i voditeljice crkvenoga pjevanja, katehiste te brine o urednosti crkve i crkvenoga rublja. Ujedno je učiteljica juniorki Splitske provincije.

Od siječnja 1982. do kolovoza 1998. godine živi u Istri, u župnoj kući u Župi Sv. Nedjelja, gdje pomaže teško bolesnim roditeljima i braći svećenicima vlč. Sandru i vlč. Dragi. Roditelji se nisu mogli brinuti sami o sebi, bila im je potrebna stalna pomoć drugih. Imali su samo njih troje djece: dvojicu sinova svećenika i s. Zdravku kao redovnicu, a četvrto im je dijete umrlo kao malo. Imajući u vidu posebne prilike i potrebe obitelji, Kongregacija za ustanove posvećenoga života i društva apostolskoga života, 1992. godine dala je dopuštenje da s. Zdravka Petrović boravi izvan redovničke zajednice i njeguje bolesne i nemoćne roditelje, koji su živjeli kod sinova svećenika na župama u kojima su djelovali: u Svetoj Nedjelji, Kringi i Plominu. Uz brigu za bolesne i nemoćne roditelje, s. Zdravka pomaže svojoj braći svećenicama u pastoralnom radu, svira i vodi crkveno pjevanje, pomaže u vjerskoj pouci djece, uređuje crkveno rublje, pomaže siromašne, obilazi starije i bolesne osobe u župi. Otac Mate umro je 17. travnja 1997. godine. Od kolovoza 1998. s. Zdravka u župnoj kući u Kringi njeguje majku Agatu, koja je umrla 10. kolovoza 2008. godine. Od 10. siječnja 2010. godine do svoje smrti živi u župnoj kući u Plominu, gdje je župnik vlč. Sandro, te je i dalje na ispomoći svojoj braći vlč. Sandru i vlč. Dragi, koji su bili već istrošeni i narušena zdravlja i bili potrebni pomoći s. Zdravke. Sve troje od tada žive zajedno u župnoj kući u Plo-

minu. Pomaže jednom i drugom bratu u pastoralnim potrebama župa u kojima djeluju. Iako i sama narušena zdravlja, sve čini da im olakša svećenički život i bude im na pomoć u vođenju domaćinstva. Žive skromno i jednostavno, zadovoljni malim stvarima, gorljivi u molitvi i radu, uvijek spremni pomoći drugima oko sebe. Suosjećaju sa siromašnima i potrebnima u župi i izvan nje. Sestra Zdravka majčinskim okom i ljubavlju zapaža potrebne i potiče braću i sebe da još više čine dobra drugima. Samo je Bogu poznato koliko je dobra s. Zdravka s braćom učinila malim, skrovitim dušama, materijalnom pomoću, duhovnom utjehom i duhovnom pomoći.

Sestra Zdravka bila je redovnica svakodnevnosti jednostavnosti i dobrote. Resile su je skromnost, spontanost, radost, vedrina i oduševljenost Kristom te zahvalnost za dar svećeničkoga poziva njezine dvojice braće i njezin odaziv na redovnički život, za primjer čvrste vjere i pobožnosti svojih roditelja. Isticala se dobrotom i plemenitošću. Uvijek spremna drugoga čuti i razumjeti. Imala je majčinsko i milosrdno srce. Bila je radišna i odgovorna u povjerenim službama, angažirana u raznim crkvenim događajima na župama gdje je pastoralno djelovala. Vjerskom poukom djece na župama te savjetom mnoge je dovela k Isusu i uputila ih u vjerski život. Od

Ivanka Đana Marčac

vjernika bila je omiljena kao dobra, radosna i uzorna redovnica. Bila je žena, redovnica duboke vjere i molitve, a osobito je gajila pobožnost prema Majci Božjoj. U svojim zdravstvenim teškoćama, koje je dugo godina imala, bila je strpljiva i predana u ruke Božje.

Živo je pratila sva zbivanja u svojoj Družbi i Provinciji. Veselila se i radovala zajedničkim susretima, hodočašćima i proslavama. Redovito je obavljala godišnje duhovne vježbe. Pomno je pazila da ne zaboravi čestitati imendan koje sestre te je telefonski ili pisano bolesnim i starijim sestrama upućivala riječ ohrabrenja. Radi potreba obitelji živjela je 39 godina izvan svoje redovničke zajednice, u službi ljubavi prema bolesnim roditeljima i braći svećenicima u rodnoj Istri, ali je duhom uvijek bila uz svoju redovničku zajednicu te je za njezine potrebe sa svojom braćom svećenicima dnevno molila. Bila je duhovno povezana i skladno je surađivala s redovnicama drugih redovničkih zajednica koje djeluju u Porečkoj i Pulskoj biskupiji i sudjelovala na zajedničkim susretima redovnica. Posebno je cijenila oce pavline iz Sv. Petra u Šumi, koji su joj bili duhovnici, a s kojima su ona i njezina braća uvijek bili povezani. Puno je molila i žrtvovala se za svoju Istru, za Porečku i Pulsku biskupiju, za hrvatski narod i Crkvu u Hrvata, i druge na to poticala.

Iz župne kuće u Plominu nekoliko dana prije smrti smještena je u bolnicu u Puli radi intenzivnoga liječenja od virusa Covid-19. Tu je 18. svibnja 2021. godine završila zadnja postaja njezina križnoga puta te se nakon patnje blaženo preselila u kuću Oca Nebeskoga. Duboko vjerujemo da sada u nebeskom kraljevstvu gleda lice Božje i uživa nebesku slavu i društvo svetih. Gospodin joj bio vječna nagrada za njezino svjedočanstvo vjere i ljubavi prema Njemu i svima koji su se našli na njezinu životnom putu, kojima je pružila trag Božje dobrote i milosrđa, Božje blizine i ljubavi. (s. Maneta Mijoč, provincijska tajnica)

Ivanka Đana Marčac rođena je 3. ožujka 1932. godine u mjestu Marcani, u župi Gračišće gdje joj je i posljednje počivalište nakon što je preminula 27. svibnja. Imala je teško djetinjstvo, a kad je trebala započeti novi i bolji život sa svojim suprugom Antunom u Pićnu, nakon devet mjeseci ostaje bez nje-

ga. Samo mjesec dana nakon njegove smrti rodila je kćer Antoniju. I od tada se morala sama snalaziti u životu onako kako je znala i umjela, s novorođenim djetetom. Budući da je bila sama, nije ju imao tko zaštititi, svugdje je bila ponižavana, i to ne samo zbog činjenice što je bila samohrana majka nego i zbog toga što je bila – vjernica, što je svoju vjeru javno svjedočila.

Pomoć je trebala, ali otkuda? Svevišnji ne zaboravlja one koji vjeruju i pouzdaju se u njega. Pokojnoj Đani bio je potpora, pratilac, čuvar i stražar na životnom putu. Od Gospodina je dolazila utjeha, primala je svu potrebnu snagu i odvažnost, od Gospodina je dolazila i potpora pa nije zdvajala u teškim trenucima, nego je oslanjajući se na Gospodina, hrabro kročila dalje. Probleme i nevolje života podnosila je strpljivo i s vjerom. S vjerom je gledala u budućnost, s vjerom je mogla reći: ja znam dobro da moj izbavitelj živi i da će me opet podići te ću iz svoje naravi opet gledati Boga. Išla je putem koji je bio trnovit, pun patnji i briga. Ali, bio je to u isto vrijeme put praćen molitvom, slavljenjem svete mise, povezanošću s Crkvom.

– Vjera joj je dala snagu da može koračati kroz život koji je nije mazio. Nakon raznih poslova koje je obavljala, bujski župnik vlč. Slavko Kalac uzima je za domaćicu 1968. godine. O njemu se brinula sve do smrti 1994. godine. Za nju se najkraće može reći: bila je skromna, pobožna i jednostavna žena koja je s ovoga svijeta otišla pomirena s Bogom i ljudima koje je poznavala. Njezin je dom bio uvijek otvoren za

svećenike i uvijek ih je rado primala. Kada sam došao za župnika u Svetu Mariju na Krasu, Đana je, sve dok ju je zdravlje služilo, bila redovito na svetim misama koje su se slavile ne samo nedjeljom nego i svakoga dana. Tako je bilo i sve godine njena življenja u Sv. Mariji na Krasu. Kada je tijelo malaksalo i nije mogla dolaziti u crkvu, kod kuće je molila,

Krunice jednu za drugom, i sveta misa na televiziji nije izostajala. Ono što sam ja mogao uočiti, jest, kako sam je znao zvati, bila je mala djevojčica u tijelu starice – kazao je župnik Benjamin Petrović.

Riječi jedne pjesme najprikladnije opisuju vjeru i pouzdanje u Gospodina i koje su Ivanku Đanu Marčac vodile i nosile tijekom života, davale joj snage da svoj životni križ prihvati i nosi ga do kraja, da ne odustane i klone. Pjesmu su njeni sumješteni otpjevali u ovoj crkvi, njenu drugom domu:

„Alzo gli occhi verso i monti da dove mi verra aiuto. Il mio aiuto viene dal Signore che ha fatto cielo e terra. Podižem svoje oči prema gorama odakle će mi doći pomoć. Pomoć mi dolazi od Gospodina koji stvori nebo i zemlju. On neće dati da posrne tvoja noga. Neće zadrijemati čuvar tvoj, ne, neće zadrijemati, ne, neće zaspati čuvar Izraela.“ Uz te riječi idu riječi koje su otpjevane na početku svete mise: „Ne boj se jer ja sam s tobom, da te čuvam od svakoga zla, ne boj se jer ja sam s tobom da ti dajem miran san.“

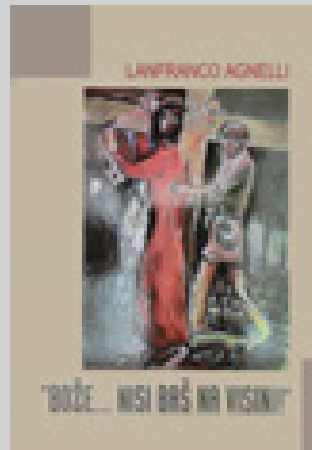
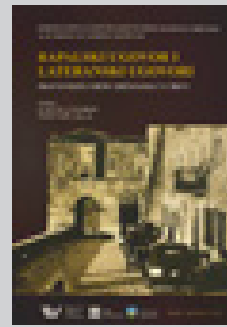
U mjesnoj župnoj crkvi sv. Marije na Krasu misu (zadušnicu) je služio don Benjamin Petrović, kao i u rodnoj župi, zajedno sa župnikom Pićna Antonom Kurelovićem. Za mise i uz posljednje počivalište pokojnice svirale su na klaviru i violini praukuke Marta i Klara. Ispratile su pranonu na vječni počinak pjesmom *Krist na žalu*. Zahvalni Bogu što su imali takvu osobu, od voljene oprostili su se kći Antonija, zet Zlatko, unuci Ana Marija i Tomislav s obiteljima te najbliža rodbina.

POSJETITE KNJIŽARE "JOSIPA TURČINOVIĆA"

Izdavačka kuća JOSIP TURČINOVIĆ d.o.o. Pazin
Narudžbe na tel. 052/ 624 342

Prodavaonice:
PAZIN, A. Kalca 2, tel. 052/621 082
PULA, Danteov trg 1, tel. 052/216 498
POREČ, Eufrazijeva 22, tel. 052/451 784

Radno vrijeme
Pon - pet 9 -16 h, sub 8-13 h
Pon - pet 9-16 h, sub 8-13 h
Pon - sub 9-18 h

MISNA VINA POREČKE I PULSKE BISKUPIJE

Kontakt za nabavu: porec@josipturcinovic.com, 052/451 784

NOVO U KNJIŽARAMA "JOSIP TURČINOVIĆ"

Sve provjeravajte: dobro zadržite! (1 Sol 5, 21)

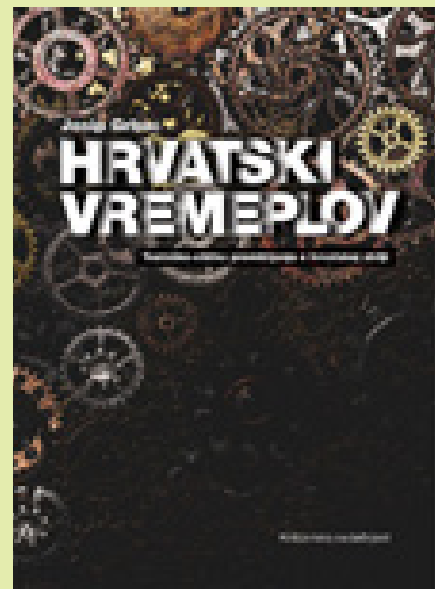
Kršćanska etika u dijalogu sa suvremenim svijetom, zbornik u čast prof. dr. sc. Josipa Grbca u povodu 65. godine života

Autori: Jerko Valković (ur.)

Zbornik *Sve provjeravajte: dobro zadržite! (1 Sol 5, 21)*. Kršćanska etika u dijalogu sa suvremenim svijetom izlazi povodom 65. obljetnice života Josipa Grbca, redovitoga profesora na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, svećenika Porečke i Pulske biskupije i višegodišnjeg nastavnika na Teologiji u Rijeci – područnom studiju Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Glavni poticaj i stvaralački impuls Josip Grbac nalazi u promatranju procesa i promjena u društvu te kritičkom promišljanju svakidašnjeg života. Takav način njegova djelovanja pomaže u razumijevanju odabira tema o kojima, u svojem višedesetljetnom djelovanju, govori ili piše. Poput svojih prethodnika, istarskih svećenika i profesora Josipa Turčinovića i Alda Starića, moralnoga teologa

Marijana Valkovića i drugih velikih pokoncilskih hrvatskih teologa, Grbac neprestano razmatra (crkvenu i društvenu) stvarnost, a teološko-etičkim promišljanjem, konkretnim smjernicama i vrijednim zapažanjima potiče na spremno i odgovorno zalaganje u izgradnji i oplemenjivanju svijeta.

Knjiga sadržava dvadeset devet priloga koji su najvećim dijelom doprinose moralnoj teologiji. Autori obrađuju neke aktualne izazove s kojima se suočava teološka etika kada ulazi u dijalog sa suvremenim svijetom, pišu o gorućim temama na području socijalnog nauka Crkve, obitelji i ženidbe te o temama u svezi s teologijom, odnosno pastoralnim djelovanjem. Nekoliko je tekstova posvećeno važnim događajima, odnosno osobama u povijesti Crkve u Istri. Ovaj zbornik iskaz je zahvalnosti, poštovanja i priznanja Josipu Grbcu za sve ono što je – kao profesor, svećenik i čovjek – učinio, i za sve ono čime je naše društvo i Crkva obdario i oplemenio. (KRŠĆANSKA SADAŠNJOST d. o. o.)

**20. VEČER HRVATSKIH KLAPA – TRVIŽ 2021.
4. kolovoza 2021.**

Zvonik župne crkve Pohodjenja BDM u Balama

Među mnogobrojnim crkvama na području baljanske župe, ispred pročelja velike trobrodne župne crkve Pohodjenja Blažene Djevice Marije u Balama nalazi se i najviši baljanski zvonik, izvorno srednjovjekovna obrambena kula, pretvorena u romanici u zvonik. Četverokutnoga je oblika sa širokom trapezoidnom bazom, visok je trideset šest metara i ima jedno zvono. Godine 1856. dograđena mu je etaža s ložom za zvona i stožasti zaključak.

Prema kazivanju dugogodišnje zvonarice i sakristanke gđe Line Chersan ručno se zvoni za nedjeljna euharistijska slavlja, slavlja svetkovina, za umrle, sprovode, ali i kad netko rodnom iz Bala umre u inozemstvu, baljansko zvono također javi.

Zvonik opasuju tanki zidni vijenci, a iznad najvišega, na kutovima iznad prostorije za zvona, nalaze se četiri minijaturna ukrasna „zvonika“, slično kao na najvišem pulsom zvoniku ili romaničkom zvoniku u Sv. Lovreću Pazenatičkom. (np)

